Tațiana Vlad Guga

Întoarcerea din „Rai"...

Editura *Christiana* București,
2015

Tatiana Vlad Guga

Întoarcerea din „Rai”...

Editura *Christiana* Bucureşti,
2015

Tehnoredactare: ing. Căpitan Rodica

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VLAD GUGA, TATIANA
Întoarcerea din "rai" : proză şi versuri / Tatiana Vlad Guga. - Bucureşti : Editura Christiana, 2015
ISBN 978-973-1913-78-0

821.135.1-32
821.135.1-1

Prefață

Opera literară a Doamnei Tațiana Vlad-Guga însumează cu lucrarea de față cea de-a 12-a carte tipărită. E mult?... Răspunsul acesta nu-i cel mai relevant. Basarabeanul Alexei Mateevici, secerat de tifos exantematic în timpul primului război mondial în floarea vârstei a scris aproape 50 de poezii. Însă, doar una „Limba noastră" l-a fixat în istoria literaturii române. Şi l-a logodit cu veşnicia.

La cea de-a 91-a primăvară spre care păşeşte lucidă, plină de energie şi neastâmpăr, autoarea cărții de față mai scrie încă. Fiindcă are mereu ceva de spus. Dincolo de cantitatea, de numărul cărților şi paginilor, ceea ce contează şi interesează este în primul rând calitatea. *Ce*, *cum* şi *pentru cine* scrie.

Ceea ce conferă scrisului Tațianei Vlad-Guga acea notă proprie, personală, viabilă, originală în timp, şi spațiu este – după opinia noastră – simplitatea exprimării. Claritatea şi limpezimea de cleştar a limbii, ca apa din

izvorul de munte. Şi aceasta tocmai pentru că EA este profesoară de elită. Foarte cetită. Erudită chiar. A absolvit Facultatea de Filologie-Istorie şi Facultatea de Teologie. A urmat şi un serios şi riguros Seminar pedagogic. Încât, de-a lungul unei întregi vieți, a învățat şi cultivat, în relațiile cu semenii în general, cu elevii în special şi cu EA însăşi, numai şi numai Cuvântul.

Apoi, dacă „scrisul e omul", în sensul exactității şi capacității sale de a se mărturisi cât mai fidel pe EL însuşi şi numai pe EL, slova Tațianei Vlad-Guga înseamnă, pe lângă simplitate şi claritate, tocmai acea notă dominantă şi captivantă, sinceritate. Ea scrie când are ceva de spus când ceea ce-şi spune în gând sieşi, vrea să afle şi semenii ei. Şi în primul rând copiii. Nepoții. Şi strănepoții ce vor veni într-o zi, atunci când nu vom mai fi.

Cartea Tațianei-Vlad-Guga e un document. Cu valoare istorică. Psihologică. Umană. De cele mai multe ori scrisul EI se exprimă prin titlu. Lapidar. Concentrat. Exemplar. În sensul înțelesului pe care îl dădeau grecii. Rezumat. EA şi-a intitulat, de pildă, una din recentele ei cărți *Fugiți de urgia*

bolşevică (2013). Primul cuvânt, fugiți, are mai multe sensuri: refugiați dar şi îndemnul de-a fugi de acea mişelie, pe care timpul a surpat-o, a aruncat-o la lada de gunoi a istoriei, a condamnat-o ca pe o utopie extremistă, teroristă, totalitară, arbitrară, demagogică, întocmai ca şi pe cea de nazism, fascism, cu care s-a asemănat şi temporar s-a adunat şi asociat. Cartea mai sus menționată este o emoționantă şi dureroasă spovedanie asupra acelor nord-bucovineni în general, intelectuali în special – care voind să-şi salveze şi păstreze limba, cultura, istoria, tradițiile, credința, obiceiurile, ființa națională, dreptul la libertate şi identitate – au fugit, au fost fugăriți din calea invaziei sovietice, apocaliptice, în interiorul Patriei lor, în cele două refugii: primul la 28 iunie 1940 de la Cernăuți la Suceava, al doilea la 25 martie 1944 de la Iordăneştii copilăriei, din nordul Bucovinei, invadat şi anexat la Imperiul Roşu, tocmai în Banat, de unde s-au întors temporar la Suceava, apoi la Vatra Dornei, într-un refugiu, în care au tot sperat ca provizoratul să se termine. Dar refugiul s-a permanentizat. Şi eroina cărții s-a tot întrebat şi

se întreabă şi azi: când va reveni, într-o zi în satul copilăriei?

Cartea de faţă; *Întoarcerea din „Rai"* o completează şi nuanţează pe cea de mai sus. Altfel spus: este vorba de o aprofundare şi stigmatizare a aceleaşi drame umane, a refugiatului - care într-o primă relatare, *La tovarăşul Prim* îşi cerşeşte un loc de muncă după toate studiile superioare şi cerinţele legale îndeplinite, spre a-şi putea duce de azi pe mâine zilele proprii şi pe cele ale familiei sale. Într-o a doua povestire aflăm cum eroina cărţii, după ani şi ani, după dezgheţul gorbaciovist se reîntoarce în nordul Bucovinei ocupate să-şi revadă rudele, prietenii, cunoscuţii şi mai ales locul copilăriei, prilej cu care începe să cunoască şi să înţeleagă o părticică din „raiul" pierdut - atunci când vede cu ochii Ei acea impresionantă şi aberantă *Leafă în natură*, ce li se oferă ca răsplată a muncii fericiţilor ce lucrară, din zori şi până-n noapte sub dictatura proletară. Autoarea ne oferă şi alte ipostaze ale refugiatului. Un erou al cărţii de faţă este Teofil Păduraru , „un biet refugiat, fugit şi el de urgia bolşevică un om care a cunoscut ce gust amar are neagra sărăcie" şi

care, „ca să supravieţuiască, s-a înscris în PSD", care apoi „l-a vărsat în PCR", şi faptul l-a ajutat şi propulsat ca director de şcoală, şi omul acesta a putut face „mult bine fiilor neamului" - vezi *Plângeţi, plângeţi, bre, plângeţi pe tătucu...*". Secvenţe dintr-un infern uman ne dezvăluie şi bucăţile *Întoarcerea din „Rai"*, *Amprenta foamei şi Scorbut.*

Şi fiindcă muza Taţianei Vlad-Guga este ambivalentă - proza se îmbină cu poezia - autoarea nu-şi putea încheia acest volum fără un frumos buchet de versuri în care vibrează acelaşi plânset adânc şi tăcut, tainic şi durut al refugiatului (redau integral, în acest sens, versurile din *Refugiaţii*)

Fugiţi de-a bolşevicilor urgie,
Ei şi-au găsit un rost
În patrii adoptive,
Un trainic adăpost,
Dar tot tânjesc, gândind cu nostalgie
La dulcea Bucovină detrunchiată.
Acolo-i rai de amintiri suave,
Chiar dacă au gustat cândva pelin...
Le pare astăzi cerul mai senin,
Pădurea verde mult mai deasă,
Iar vorba caldă de acasă

Mai dulce e ca mierea...
Acolo-i toată mângâierea!..

Îl invităm, aşadar pe Măria Sa Cetitorul, să intre cu sfială, cu dragoste şi înţelegere în Universul intim al refugiatului din nordul Bucovinei. Va ieşi, negreşit, ca dintr-un templu, mai liniştit, mai curat, mai înţelepţit, mai bogat, mai puternic, prin tot ce-a aflat, prin ce-a meditat şi adăugat el însuşi la slova unui generos autor, Tatiana Vlad-Guga.

Suceava, 16 mai 2015

Prof. univ. dr. Mihai Iacobescu
Universitatea „Ştefan cel Mare" Suceava

La tovarăşul Prim

Vremuri de urgie?... 1944-1964-1989...

Bine că au trecut, că am supravieţuit, unii ca oameni, alţii ca neoameni, dar şi mulţi ca martiri...

În luna august 1944, au intrat trupele sovietice în ţara noastră şi, dintr-o dată, peste noapte, pe duşmanii noştri cei mai mari, care ocupaseră Basarabia şi nordul Bucovinei, deportând zeci de mii de români în Siberia şi Kazahstan, a trebuit să-i considerăm prieteni, care, imediat după 23 August, au falsificat grosolan banii româneşti, cu care plăteau la magazine. Nimeni nu putea stăvili abuzurile de toate felurile ale armatei roşii „eliberatoare".

Am trăit în acea perioadă o teribilă derută.

Trupele sovietice au plecat abia după ce au reuşit să ne bolşevizeze, instaurându-se comunismul la cârma statului. Aceasta a însemnat o întreagă epocă de urgie, despre care astăzi nu se mai vorbeşte sau nici nu se mai vrea să se ştie. Adevărata istorie, însă, ar trebui

cunoscută pentru a nu se mai putea repeta cumplitele orori ale acelor ani negri...

Țara era condusă de P.C.R., care primea ordine de la Uniunea Sovietică, „eliberatoarea noastră". Au urmat, în acel timp, arestări în masă ale celor bănuiți că nu simpatizează cu regimul, ale foştilor conducători, generali, colonei, ofițeri superiori care au luptat împotriva Uniunii Sovietice, ale moşierilor şi ale țăranilor care se împotriveau colectivizării agriculturii, ale profesorilor universitari şi intelectualității, care n-au acceptat să se înscrie în P.M.R. (partidul muncitoresc român, care ulterior a devenit P.C.R.) S-au schimbat şi unele litere din alfabet pentru a demonstra că limba română este o limbă slavă, de exemplu, litera â devenise î: mulți ani am scris romîn şi nu român. Elita intelectualității româneşti a fost distrusă în închisorile şi lagărele de exterminare din România. Justiția era inexistentă, deoarece puținii judecători şi procurori, care mai rămăseseră în tribunale, nu puteau judeca procesele conform legii şi erau obligați să condamne după cum le ordona Partidul Comunist. Dacă nu se supuneau acelor ordine meschine, erau dați afară din

magistratură, după care urmau ani grei de închisoare.

Inițial, poliția veche a fost aservită partidului, iar apoi toți polițiştii au intrat în puşcării. În funcțiile de conducere ale fabricilor, ale Băncii şi diverselor instituții culturale, ale oraşelor şi satelor, ale poliției devenită miliție, ale securității şi şcolilor erau instalați oameni de încredere ale PCR-ului, adesea recrutați din semianalfabeți, oameni cu 3-7 clase primare, de multe ori chiar unii declasați, beți, lichelele satelor, care erau în stare de orice nelegiuire. Frica era dominantă în toată țara, frica şi minciuna! Ele au distrus caracterele şi mentalitatea oamenilor. Peste tot mişunau informatori plătiți sau neplătiți, dornici de averi sau de avansări meritate prin necinste...

Eram un popor cu lacăt la gură, temându-ne, uneori, şi de umbra noastră. Simțeam că suntem urmăriți pe stradă, la serviciu, la telefon, dar mai ales când ne venea cineva în vizită, iar dacă era, cumva, o persoană din străinătate, trebuia să anunțăm la securitate, cu exactitate, cine este, cu ce scop a venit şi ce discuții am purtat.

Oricând ne puteam aştepta ca, într-o noapte, să fim percheziționați, arestați pentru cine ştie ce invenție a unui turnător, care, prin minciuni şi scorneli, încerca să avanseze sau să primească mai mulți bani, dovedindu-şi astfel marele-i ataşament față de clasa muncitoare şi partidul comunist.

Trăiam într-o permanentă stare tensionată, de nesiguranță, încât îmi venea, nu o dată, să fac o boacănă prin care să pot fi arestată şi închisă, decât aşa o pseudolibertate, în care, ca să poți supraviețui, trebuia să faci anumite compromisuri, un fel de pact cu satana, lucru pentru care, nu o dată mi-am muşcat limba, spunând cuvinte de laudă la adresa marilor dascăli ai socialismului sau minciuni despre mărețele realizări staliniste, etc. Asemenea vinovăție au avut-o aproape toți intelectualii noştri, care numai aşa s-au putut menține în serviciu, slujind partidul comunist român.

.....

Acum, după ce m-am „răcorit" puțin, descriind în linii mari o parte din aspectele vremurilor de urgie comunistă, vă voi povesti o întâmplare oarecum hazlie din acea vreme.

1959... Eram profesoară la Liceul din Vatra Dornei, un cadru didactic conştiincios, care-şi educa vlăstarele conform legii de atunci, în spiritul luptei de clasă, al dragostei şi încrederii în PCR. Pe atunci nu aveam vacanță, ci două săptămâni de concediu, vara. Într-o zi de august, pe când mă pregăteam de concediu, primesc, pe neaşteptate, înştiințarea de a mă prezenta la post la şcoala din Glodu, întrucât, prin desființarea cercului literar de la Casa Pionierilor, nemaifiind ore suficiente de limba română, nu mai pot fi încadrată la liceu. Vestea aceasta m-a năucit. Abia reuşisem să primesc, după "lupte grele" încă o încăpere ca să avem şi o bucătărie (pe atunci nu aveai voie să ai decât o cameră, dacă nu aveai un copil, dar având unul şi aşteptând şi pe al doilea, după lungi alergături, reuşisem să mai primim una). Să-mi las bunătate de locuință şi să plec iarăşi în necunoscut? Nu pribegisem oare destul în cele două refugii? Să mă despart de soțul meu, care are catedră aici? Ce-o să se aleagă de copil, dacă plec la Glodu?

Repetam aceste întrebări plângând în hohote, în plină stradă, mergând spre casă. Răzgândindu-mă, m-am întors cu paşi repezi

spre liceu, doar, doar să-l mai găsesc pe director şi să-l rog fierbinte să mă ajute, că doar eu pot preda şi alte obiecte, nu numai limba română şi istoria.

- Ce vi s-a întâmplat, tovarăşă ?

- M-aţi nenorocit, tovarăşe director, dacă mă obligaţi să-mi părăsesc soţul şi copilul, dacă mă mutaţi la Glodu...

N-am reuşit să-mi continui oful, deoarece mi-a şi tăiat vorba, spunându-mi, oarecum mieros:

- Cum puteţi gândi aşa ceva despre mine, că eu v-aş despărţi de familie? Ştiţi doar cât vă apreciez şi pe dumneata şi pe soţul matale... Există şi pentru el post acolo, e un loc minunat, cu pădure, oameni harnici şi buni gospodari; acolo aţi avea de toate din belşug, căci ţăranii ştiu să se revanşeze la tovarăşii învăţători şi profesori, dacă se fac iubiţi de odraslele lor. Vă vreau binele, tovarăşă profesoară, nu cum crezi dumneata.

- Nu, tovarăşe director, noi nu plecăm nici în ruptul capului din Dorna. Aici, cu greu am, în sfârşit, o locuinţă, de aici nu mă mai mut decât în mormânt. Vă implor, tovarăşe director, să-mi daţi măcar o jumătate de catedră la orice

fel de obiecte, ştiţi că eu pot preda şi latina şi franceza în bune condiţiuni...

- Pe sănătatea mea, vă jur, tovarăşă, că n-am ore de nici un fel pentru dumneata. Vă sfătuiesc ca un frate: duceţi-vă la Glodu şi, peste ani, o să-mi mulţumiţi. La revedere şi drum bun!

- Acesta-i ultimul dumneavoastră cuvânt?, am mai încercat eu, plângând, să mai bâigui, dar „măria sa" dispăruse...

Disperarea îmi creştea cu fiecare secundă ce trecea şi mă tot întrebam încotro s-o iau ca să rezolv o problemă de viaţă... Nu ajunsesem încă nici acasă să mă sfătuiesc cu soţul meu, care habar nu avea de înştiinţarea ce o primisem.

Ieşind din liceu, am observat că peste drum, la Inspectoratul Şcolar, se mai află inspectorul şi, brusc, am luat hotărârea să mă adresez şi acestui „domn tovarăş".

Urcând în goană treptele fostului hotel Ţâcşa, pe atunci naţionalizat, devenind, o parte din el, sediul Inspectoratului şcolar al Raionului Vatra Dornei, am căzut pe scări, pe ultima treaptă, care era chiar lângă uşa biroului inspectorului. Vrând tocmai atunci să iasă din

birou, inspectorul s-a speriat, văzându-mă pe când mă ridicam.

- Ce faceți aici, tovarăşă profesoară? Pe cine căutați?

Tonul amabil m-a încurajat:

- Pe dumneavoastră, tovarăşe inspector şef, numai dumneavoastră mă puteți salva.

- Dar ce s-a întâmplat? De ce plângeți?

- Cum să nu fiu disperată, dacă sunt alungată din oraş? Credeți-mă, tovarăşe inspector, eu nu mă pot muta la Glodu. O fi frumos acolo, în vârf de munte şi cu oameni gospodari, dar Glodu e un cătun la peste 30 km. depărtare de Dorna. Eu, ştiți, sunt studentă în anul IV la Fără frecvență la Universitatea din Iaşi. Cum pot eu studia acolo la lumânare? Şi în afară de asta, mai aştept un copil. Vă rog din suflet să mă ajutați, dându-mi orice fel de ore, la orice şcoală din oraş.

- Ați vorbit cu tovarăşul director al Liceului?

- Da, chiar acum vin de la liceu. Mi-a spus că nu are ore pentru mine.

- Cu mare părere de rău, eu nu vă pot ajuta. Dacă el v-a spus că n-are ore, înseamnă că nu-s; el e directorul coordonator pe oraş.

Dacă dumneavoastră vreți poate un alt serviciu, duceți-vă la tovarăşul Prim Secretar. El s-ar putea să vă ajute. Încercați! Să ştiți că tovarăşul Prim, deşi pare un dur, e un om drept şi înțelegător...

- Mulțumesc de bunăvoința de a mă asculta şi de sfat. Chiar acum mă duc la tovarăşul prim secretar.

- La revedere şi curaj, tovarăşă!

N-am crezut că inspectorul se va purta atât frumos cu mine şi, parcă-i părea rău că nu mă poate ajuta...Repede am grăbit pasul până pe str. Parcului, unde se afla sediul partidului.

În gând îmi tot spuneam: „Dă-mi, Doamne, curaj să pot vorbi convingător, dă-i, Doamne, şi tovarăşului Prim gândul cel bun! Salvează-mă, Doamne!". Cu multă sfială, bătând la uşa cabinetului tovarăşului Prim, mi-am făcut cruce cu limba în gură şi, după ce am auzit o voce puternică, ce aproape că m-a înfiorat: „Intră!", am păşit, tremurând, spre biroul unde şedea un tovarăş solid, îmbrăcat cu o scurtă de piele. Uitându-se lung la mine, încruntat, mi-a spus răstit:

- Dă-mi reclamația! Pe cine reclami?

- Pe nimeni!

- Atunci de ce ai venit la mine?

- Tovarăşe Prim secretar, mă recomand: sunt profesoara x.y. de la liceul din oraş. Prin restructurarea unor ore, eu am rămas fără catedră şi am fost trimisă la Glodu. Nu mă pot duce acolo, căci nu vreau să mă despart de soţ şi de copil, mai ales că aştept un al doilea copil. Am venit la dumneavoastră ca să mă ajutaţi să primesc orice alt servci în oraş. A munci nu este o ruşine. Sunt gata să lucrez şi ca vânzătoare la chioşcul de pâine sau chiar la ţanduri, la Fabrica Bernath Andrei. Am o origine nesănătoasă, tatăl meu e preot în satul Cozăneşti, dar e un preot proletar. N-are nici o găină pe lângă casa lui. Eu nu l-am putut convinge, acum, spre bătrâneţe, să-şi schimbe slujba şi-apoi cine l-ar primi contabil sau funcţionar pe un fost preot? Ca profesoară, am predat istoria şi limba română. Am făcut numeroase serbări şcolare, cântând cu elevii Imnul Uniunii Sovietice, am îndeplinit cu conştiinciozitate toate directivele partidului. Înţeleg importanţa luptei de clasă, dar vă întreb, tovarăşe Prim, dacă eu l-aş omorî pe tatăl meu, partidul ar avea mai multă încredere în mine?

La aceste vorbe, (de care şi astăzi îmi este ruşine că le-am putut rosti cu nonşalanţă) tovarăşul prim a tresărit, rămânând o clipă cu gura întredeschisă de uimire, s-a sculat repede şi, cu paşi grei, apăsaţi pe duşumeaua unsă cu motorină, nervos, s-a răstit la telefon, lăsând uşa puţin întredeschisă, astfel încât, eu l-am auzit spunând răspicat:

- Alo!, daţi-mi Inspectoratul! Noroc! Mă! A venit la mine una ...XY., zice că-i profesoară. Ce-i cu ea? ....

La celălalt capăt al firului de telefon, cineva îi răspundea, dar eu nu auzeam decât sfârşitul convorbirii, ceea ce a spus tovarăşul Prim:

- Mă, voi aveţi cap? Noroc!

Apoi, intrând în birou, către mine, cu o voce mai blândă, deşi tot autoritară:

- Tovarăşă, peste două, trei zile, vei primi un răspuns, dacă nu, vii din nou la mine! Ai înţeles?

- Da, tovarăşe Prim, vă mulţumesc!

- Bună ziua!

Fuga, fuguţa, am ajuns, cu sufletul la gură, acasă, unde mă aşteptau flămânzii mei, soţul şi copilul de cinci anişori. Pe nerăsuflate, le-am

povestit prin câte traume am trecut în acea după amiază.

- Asta-i soarta de refugiat, tu mereu cu nesiguranța serviciului, eu, cu grija eventualei deportări... Să fim sănătoşi! Om vedea ce bucurii ne-or aduce zilele viitoare...

Dar nu trecură nici două zile, când, tot într-o după amiază, am fost chemată de urgență la liceu. Nu-mi plăceau de loc „urgențele" şi de aceea am pornit cu îngrijorare. Nu mă aşteptam la o veste prea bună şi mă temeam chiar ca nu cumva, văzând că nu vreau nici în ruptul capului să plec la Glodu, m-or fi numit femeie de serviciu la liceu. E adevărat: am spus că aş munci oriunde, dar, chiar din profesoară, să fiu acum femeie de serviciu la acelaşi liceu? Parcă era prea multă umilință... Fără să vreau, îmi curgeau lacrimile, mergând şi clătinându-mă ca un om beat.

Cu voce aspră, ca întotdeauna când vorbea cu mine, m-a întâmpinat directorul în fața uşii direcțiunii:

- Ați fost încadrată, tovarăşă, cu 28 de ore la următoarele obiecte: limba română, istorie, limba latină şi limba franceză la liceu, la ore de

zi şi seral, educație fizică la Şcoala Elementară nr.1 şi ore de cor la Şcoala Profesională. Sunteți mulțumită acum?

- Tovarăşe director, nu cunosc muzica şi nici educație fizică, nu ştiu cum mă voi descurca, că doar nu-s calificată...

- Parcă la celelalte eşti calificată?

- Dar sunt în curs de calificare, chiar dumneavoastră mi-ați dat acum trei ani recomandarea... În afară de asta, sunt mult prea multe ore... cât timp o să-mi rămână pentru a mă pregăti la examene la facultate? Vă rog frumos, tovarăşe director, dați acele ore la alții, ca suplimentare. Eu n-o să pot face față la toate orele...

Aveam din nou lacrimi în ochi, iar mă simțeam disperată, dar glasul răstit m-a determinat să tac, ce mai puteam oare să zic, auzind:

- Tovarăşă, ori tot ori nimic! La revedere!

. . . . . .

- Şi cum te-ai descurcat, totuşi?, m-a întrebat odată o prietenă.

- N-a fost deloc uşor. La educație fizică, am asistat la nişte ore predate de colegi care

făcuseră o şcoală sportivă, am învățat regulile de gimnastică F.G.M.A., şi nu mai ştiu ce era obligatoriu pe atunci, iar la orele de cor, l-am rugat pe profesorul Giosan, care cânta frumos din acordeon, să-mi facă orele, pe care eu le semnam în condică şi la care asistam cu toată conştiinciozitatea, iar lui, la sfârşit de lună, îi plăteam aceste ore. Elevii erau foarte disciplinați la repetițiile de cor, iar la concursul dintre şcoli, spre marea mea bucurie, corul „condus" de mine a luat locul întâi pe oraş. Sigur, acel an a fost pentru mine cel mai greu an şcolar; poate că de aceea mi-l şi aduc foarte bine aminte...

Întâlnindu-mă cu tatăl meu, acesta m-a dojenit, oarecum, pentru gafa, respectiv vorbele compromițătoare, pe care le-am rostit în fața tovarăşului Prim, care nu s-a aşteptat ca o fiică de preot să se arate ca o comunistă, tip Ana Pauker.

Tata cunoştea povestea mea de la un țăran din sat, Florea Chiuaru, care i-a spus într-o zi:

- Eu, în locul dumneavoastră, părinte, n-aş mai primi-o pe fata matale în casă... Cum de s-o putut da ea aşa de tare cu comuniştii?, m-a întrebat bietul Florea, dar eu i-am răspuns: „tot

aşa cum te-ai făcut şi dumneata membru de partid".

- Omul , de frică, pentru a supraviețui, face anumite compromisuri, pe care apoi le regretă, dar e prea târziu.

- Principalul este să nu faci rău nimănui prin compromisul făcut, i-a zis tata.

.....

Au trecut de atunci aproape 75 de ani. Azi regret eu până la lacrimi concesiile făcute autorităților, deşi, personal, n-am făcut nimănui nici un rău. Dar noi, toți intelectualii, mai ales cei din învățământ, slujind PCR-ul, am făcut un mare rău copiilor acestui neam, care, mulți dintre ei, au învățat de la noi diverse minciuni, necunoscând istoria adevărată, mulți dintre ei au devenit comunişti, au învățat să mintă, poate chiar şi să fure, pe considerentul că „ce-i al țării e şi al meu." Regret şi faptul că nu aveam voie să merg la biserică şi nici să-i îndemn pe ei nu puteam, iar de vorbit despre cele sfinte, nici pomeneală! Dimpotrivă, în zile de sărbătoare, chiar şi de Paşti, trebuia să facem activități cu elevii, împiedicându-i astfel de a sărbători cu familia sau de a merge la vreo mănăstire. În noaptea Învierii eram obligați să-i

forțăm pe elevi să vină la şcoală, pentru a participa la reuniuni tovărăşeşti şi să-i îndemnăm să danseze. La dans, eu nu-i forțam pe cei ce nu voiau, ci îi lăsam să citească sau să-şi scrie temele, iar când venea cineva în control şi mă apostrofa, întrebându-mă de ce nu se dansează, mințeam, spunând că pe unii îi doare piciorul, că alții sunt gripați cu febră, etc. Stăteam cu elevii până la orele 12 noaptea, când se închidea şcoala, iar ei erau liberi să meargă acasă. Am aflat, după un timp, cu bucurie, că mulți elevi au fugit atunci direct la biserică la slujba Învierii, care încă nu se terminase şi mulți au rămas chiar şi la sfânta liturghie, până dimineața.

Altă dată, chiar în Duminica Sf. Paşti, am plantat pe vârf de munte puieți de brad.

Nu era nimic rău în antrenarea tineretului la muncă, dar tocmai în zi de mare sărbătoare? Aşa s-a creat mai mult dispreț față de muncă, dispreț rămas, din păcate, la unii, până-n zilele noastre. Munca de mântuială, minciuna, frauda, totala lipsă de patriotism, de caracter, de încredere şi respect față de orice autoritate sunt racile de care nu putem scăpa şi care dor.... Iar după aşa zisa Revoluție s-au întronat

la cârma țării tot o turmă de feciori ai foştilor comisari sovietici şi ai foştilor activişti de partid, educați de noi. Profesori fiind, am acceptat, fără să vrem, compromisul cu diavolul, făcând propagandă comunistă în educația elevilor. Sistemul de învățământ s-a deteriorat atât de mult în decursul timpului, încât şcoala a ajuns să producă mulți absolvenți semianalfabeți. Mare parte dintre aceştia au terminat şi diverse facultăți tot aşa cum au absolvit şi liceul (prin presiuni politice) ajungând în posturi importante de conducere. Reprezentanta de vârf a slăbiciunii profesorilor a fost analfabeta academiciana profesor doctor Elena Ceauşescu poreclită CO-doi cu poli-merii, poli-perii şi poli-prunii ei. Din păcate, ea nu a fost unicul exemplu de acest fel. Societatea s-a împânzit pe atunci, dar mai ales după 1990, de mii de cazuri asemănătoare. Rezultatul acestei clici ajunsă la putere se vede acum când prostia şi-a dat mâna cu hoția şi ne punem întrebarea retorică: dacă şi când se va reuşi o normalizare?

Zic din nou: mea culpa, în numele tuturor colegilor mei de breaslă, care nu recunosc că toți am făcut o mare greşeală, supunându-ne

tiraniei comuniste, care a otrăvit sufletul tineretului unei țări întregi, mai ales, semănându-le în suflete îndoiala în existența lui Dumnezeu, precum şi un fel de frică față de autorități, nesinceritate, lipsă de combativitate, chiar laşitate.

- Aşa au fost vremurile! Nu te mai căina inutil! Nu puteam sta o țară întreagă la închisoare. Oricum, ne-am făcut, totuşi, datoria, îndemnându-i pe copii la disciplină, la muncă cinstită şi să fie oameni de caracter. La urma urmei, „să dăm Cezarului ce e al Cezarului şi Lui Dumnezeu ce e al lui Dumnezeu" şi aşa am şi făcut. Cezarul, pe atunci, erau Gheorghiu Dej şi Ana Pauker, partidul comunist care ne conducea şi URSS, care era în fruntea tuturor țărilor din lagărul socialist. A trebuit să ne supunem, mi-a replicat o colegă.

- Da, aşa e, din păcate, ne-am supus ca nişte laşi şi acum culegem roadele... eu, una, îmi tot fac, în zadar, mea culpa, şi-mi vine să plâng, că prea mă dor durerile țării şi ale lumii...

Leafă în natură

- Ai paşaport, Daniel?

- Pentru ce? Vreți să mai plecăm undeva?

- Da, la Cernăuți, la sărbătoarea Limbii Române, unde eu plec, doar ştii, în fiecare an. Aş fi dorit să vii din nou, să fim şi mai mulți membri din „Arboroasa" noastră.

- Cu foarte mare plăcere şi bucurie m-aş mai duce, dar nu mai am paşaport, iar timpul e mult prea scurt pentru a-l putea obține. În afară de asta, nu aş mai călători cu un tren ca acela de atunci...

- Ce fel de tren? Nu mai călătorim cu trenul, ci direct cu autobuzul. Nu înțeleg despre ce fel de tren vorbeşti?

- Cred că ați uitat, doar au trecut 21 de ani de atunci.

- Am fost de atâtea ori, probabil că am uitat amănunte de călătorie. Adu-mi tu aminte dacă a fost ceva deosebit de interesant cu trenul acela de atunci. Cu ce am plecat din Dorna?

- Păi, din Dorna până la Câmpulung, am plecat cu trenul, apoi, de acolo, cu un autobuz

până la graniță. Înainte de a ajunge la Vadul Siretului, trecând prin Rădăuți, s-a urcat în autobuzul nostru un nepot de-al d-voastră, Alexandru, profesor de franceză în Iaşi. Tare v-ați mai bucurat, revăzându-l...

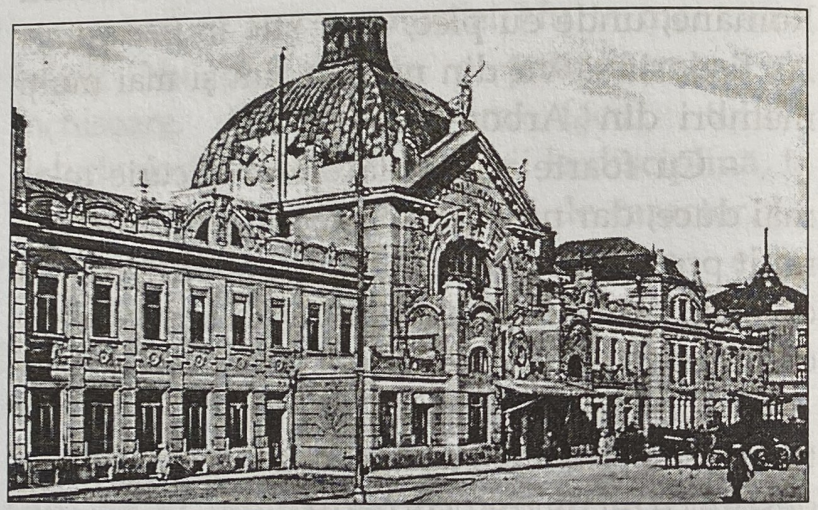

Gara din Cernăuți

- A, acum îmi amintesc. Ne dădusem întâlnire acolo. Nu mai fusese niciodată în Cernăuți şi dorea ca eu să-i fiu un fel de ghid... eu ca eu, dar mai ales soțul meu, care era get beget cernăuțean şi profesor de geografie... Da, am plecat toți patru la îndemnul fiului unui fost elev de-al meu din Iordăneşti. Acela m-a sfătuit să iau trenul din Cernăuți, că-i mai

ieftin, deoarece bătrânii, pensionarii şi copiii nu plătesc nici trenul, nici troleibuzul; ei aveau, pe atunci, dreptul de a călători gratis.

- Dar noi cum o să plătim, că doar suntem străini? l-am întrebat eu pe Nicolai, când venise la noi, la Vatra Dornei.

- Simplu, mi-a răspuns el, ca toți ceilalți. Nici o grijă, ceilalți doi, nepotul d-voastră şi prietenul, ei să aibă bilet cumpărat de la gara din Cernăuți, iar dumneavoastră şi soțul urcați în tren fără bilet, ca toți bătrânii noştri.

- Şi dacă mă întreabă de acte, ce mă fac?, l-am mai întrebat eu îngrijorată.

- N-o să vă întrebe nimeni nimic. Legați-vă cu un batic, ca femeile noastre, mâncați sâmburi şi aruncați-i pe jos ca ai noştri şi păreți de pe la noi. Numai să nu grăiți româneşte, să priviți prin geamuri, iar în gară, adică în halta Pod lesne, care acum a revenit, slavă Domnului, la vechiul nume de Iordăneşti, coborâți; acolo vă va aştepta Marina," m-a lămurit şi m-a liniştit Nicolai, urându-mi drum bun.

.....

- Acum cred că vă amintiți şi de trenul acela, care pe mine, drept să vă spun, m-a cam îngrozit.

- Pe tine, ca pe tine, dar Sandu, era de-a dreptul consternat. „Mătuşă, acestea sunt bănci luate din parc, ce neghiobie !" mi-a mai spus el cu jumătate de glas. Imediat, soţul meu, care, ştiind că nepotul învăţase la şcoală ruseşte, interveni: „tremai mordu!" (ţine-ţi gura!) Soţul meu era foarte precaut, intrase în el frica de pe vremuri, când a stat un an sub cnut bolşevic, săracul de el...Noi doi am stat tăcuţi, mâncând sâmburi şi aruncându-i, ca toţi cei din jur, pe jos. Ne-a sărit în ochi faptul că, pe la marginea vagonului,- ăsta era un vagon vechi de clasa a treia, de pe vremea când eu eram copil, de pe la 1935-era un spaţiu în care nu se mai găseau bănci. Acolo stăteau în picioare bărbaţi şi chiar femei pe lângă nenumărate mături cu coadă şi fără coadă, cu sute de pălării mari şi mai mici, cu zeci de baticuri, batiste, prosoape, papuci sau ghete şi cizme de cauciuc, toate legate cu sfori sau sârme, atârnând unele dintre ele chiar pe gâtul sau umerii oamenilor. Ne uitam miraţi şi consternaţi, dar ne temeam să-i întrebăm, ca nu cumva să se observe că nu suntem „de-ai lor".

- Ardea şi domnul Sandu de curiozitate să afle ce-i cu bagajul acela al oamenilor şi mă tot întreba pe şoptite.

- Dezlegarea enigmei a fost abia în halta din Iordăneşti, când doamna profesoară Marina ne-a explicat că ceea ce am văzut în tren, obiectele ţinute cu străşnicie pe lângă ei sau chiar în braţele oamenilor, nu reprezentau decât leafa în natură.

- În ziua de salariu, în loc de bani, adică de grivne, că aşa se numesc banii ucraineni, salariaţii primesc, din partea instituţiei unde lucrează, echivalentul în natură, ne-a explicat Marina, în drum spre casa lor.

- Un fel de troc, a zis Sandu.

.....

- Mă bucur nespus, mi s-a adresat din nou Daniel, că v-aţi adus aminte, chiar cu lux de amănunte, de acea minunată călătorie. Eu n-am mai fost de acum 21 ani la Cernăuţi şi parcă văd şi acum acel tren paradit, fără toaletă, doar cu o gaură periculoasă în respectiva încăpere, din care vedeai cu groază cum se învârteau roţile vagoanelor, de-ţi venea ameţeala... Oare şi acum e tot aşa?

- Nu cred, că doar foarte multe s-au mai schimbat de atunci şi la noi, dar şi la ei. Cu trenul, de la Cernăuţi spre Iordăneşti, n-am mai călătorit. Tu mai ţii minte drumul de la halta din sat până acasă la familia Şapcă?

- Vag de tot, dar nu pot uita entuziasmul dumneavoastră pe ulițele satului: parcă zburați, revăzându-l, şi nu vă venea a crede câte s-au schimbat. Mi-ați arătat şcoala în care ați fost învățătoare, primăria cu mica toloacă unde se făceau horele în sat, în zile de duminică şi sărbători, cârciuma lui Baruch şi dugheana lui Pereț, casa Dăscăliței, gospodăriile şi casele multor oameni care, din păcate, nu mai erau în viață. Şi, bineînțeles, mi-amintesc perfect de frumoasa primire a familiei fostului dumneavoastră elev, premiantul clasei.

- Regret mult că de acum nu-l mai putem vedea.

- Ce păcat !

- Eu, drept să-ți spun, eram atunci atât de obosită şi emoționată, încât nu mai ştiu nici ce-am mâncat, că tare flămânzi mai eram, după aproape o zi de călătorie, după un drum pe care, în vremuri normale, îl poți face în numai trei ore.

Într-adevăr, statul degeaba în graniță e exasperant. Asta e valabil şi pentru atunci, ca şi pentru zilele noastre de acum. Condițiile de astăzi sunt mai civilizate, dar pierderea de timp e aproape la fel şi e inuman.

- Atunci am stat vreo cinci ore în graniță la Siret. Ce furios am fost când a trebuit să mă dau jos din autobuz şi, cu puținele bagaje, să stau şi să aştept percheziția. Doar n-aveam nici o marfă.

Şi, după ce ne controlau vameşii români, ne urcam din nou în autobuz, cu lucrurile aproape desfăcute, iar după un timp îndelungat, trebuia să coborâm iarăşi cu bagajele, să le înşirăm pe bănci şi să aştepțăm de data asta controlul vămii ucrainene. Teribil de enervant şi umilitor, totodată. În afară de asta, nici o toaletă, decât câmpul cu porumb de alături de drum...

- Ei, din acest punct de vedere, totul s-a schimbat. Nu mai există câmp gol sau cu porumb, ci numai clădiri frumoase, chiar elegante şi toalete civilizate.

- Măcar asta e bine că s-a mai schimbat.

.....

Ajunşi cu bine până la casa prietenilor noştri care ne-au primit cu mare căldură, am fost invitați la masă.

Nici nu mai țin minte ce am mâncat de foame ce mi-era, dar am rămas cu gura căscată când a venit cineva şi a rugat gazda să

deschidă poarta, că a venit cu căruța să aducă leafa.

- Leafa?, la aşa oră de noapte şi încă adusă acasă cu căruța! Ce oameni cumsecade!... Aşa ceva n-am mai pomenit!..., a zis cu mare mirare domnul Veniamin, în timp ce toți ai casei începură a râde în hohote, iar domnul Șapcă, tot râzând, a exclamat:

„Acum o să vă cruciți de-a binelea, când ne veți vedea şi leafa!" N-apucă aproape să-şi termine vorba, că a şi intrat fratele dumisale şi cu tatăl, aducând două navete cu sticle, strigând: „Iată, aiasta-i leafa noastră!" Toți am rămas muți o clipă, dar domnul Veniamin a întrebat: „Ce-aveți în sticle?"

- Vodcă!, au răspuns ei.

- Dar banii?, a întrebat domnul Sandu.

- Ce bani?, care bani? Leafa în natură! Noi primim, cică, leafa în grivne, dar până amu, eu încă nu ştiu cum arată o grivnă din leafă.

- Şi unde vindeți vodca?

- N-avem voie s-o vindem în piață sau în magazine, că ne-o confiscă. Aşteptăm un botez, o înmormântare sau o nuntă şi acolo, pe la cunoscuți, merge şi vodca noastră...

- Momentul acesta m-a impresionat cel mai mult în călătoria din nordul Bucovinei. M-am bucurat enorm că mă duc la frații noştri şi am înțeles o parte din necazurile lor.

- De atunci lucrurile s-au schimbat mult în bine, ca şi pe la noi, de altfel.

Păcat, mare păcat, că nu poți să mă însoțeşti din nou, la frații români, care se bucură enorm, când văd că nu-i uităm. Ei se simt trădați de Mama Țară, care i-a lăsat pradă sovieticilor, fără a fi tras un foc de armă şi, vorba unuia dintre ei: „Ați plecat în România şi ne-ați lăsat pradă bolşevicilor să ne deporteze, să ne desnaționalizeze şi tot voi ne ziceți că suntem ruşi şi că nu mai grăim corect pe româneşte."

- Mare tragedie au mai trăit şi românii de acolo.

- De aceea nu e voie să-i uităm. Să te văd că până la anul îți iei paşaport şi te duc eu din nou la Cernăuți să vezi cât s-au mai modernizat şi că nici vorbă nu mai poate fi de un tren ca acela, dar în nici un caz de leafă în natură.

- Eu sper să nu mai am nevoie de paşaport pentru a vizita Nordul Bucovinei.

- Nu înțeleg, ce vrei să spui?

- Păi, dacă va intra şi Ucraina în UE, plecăm oriunde în Europa fără paşaport, fără vize şi atunci vom fi ca şi uniți cu frații noştri, românii de acolo.

- Din păcate, asta mai durează... N-ai văzut cât am aşteptat şi noi până ce am putut intra ? Aşa că, fă bine şi cât de curând să te văd că ai paşaport. Nici nu vreau să aud că-mi lipseşti anul viitor la Sărbătoarea Limbii Române din Cernăuți.

- Promit solemn că voi pleca, îmi voi lua şi soția şi copilul; numai de-ar fi pace...

- Pentru asta trebuie să ne rugăm fierbinte, să le dea bunul Dumnezeu minte conducătorilor tuturor țărilor...

Plângeți, plângeți, bre, după Tătucu !....

Tovarăşe Inspector Şef!

Subsemnata Ionaşcu Tatiana, licențiată şi absolventă a Seminarului Pedagogic Universitar, conform actelor depuse în dosar, domiciliată în Suceava, str. Alexandru cel Bun, nr.16, vă rog să binevoiți a mă încadra ca profesor într-un post vacant la una din şcolile din localitățile mai jos menționate, unde aş avea posibilitatea să locuiesc la rude: Ipoteşti, Salcia, Lisaura (în apropiere de domiciliul soțului meu din Suceava); Vama (unde am un văr); Câmpulung sau un sat din apropierea oraşului, (unde am un unchi), Vatra Dornei, Dorna Arini, unde locuieşte tatăl meu, văduv.

Trăiască lupta pentru Pace!

Suceava, 10.07 1948 Ionaşcu T.

După nici două săptămâni tânăra licențiată se trezeşte cu numirea ca prof. de istorie şi de limba română la şcolile nou înființate în urma Reformei Învățământului: Şcoala Medie Tehnică de Minereuri şi Medie Tehnică de Administrație Economică din Vatra Dornei.

- Ce inspector de omenie, îşi zice ea în gând, citind numirea. M-a trimis lângă tata!

Tare s-a mai bucurat în ziua aceea!...

Nu ştia aproape nimic despre acel orăşel de munte, nu fusese decât în treacăt pe lângă acea localitate într-o scurtă vizită într-un sat apropiat.

Şi totuşi inima-i zvâcnea de tristeţe... După trei ani de căsnicie considerată de toată lumea din jur ca reuşită, acum trebuia să părăsească Suceava pentru a începe o viaţă nouă.

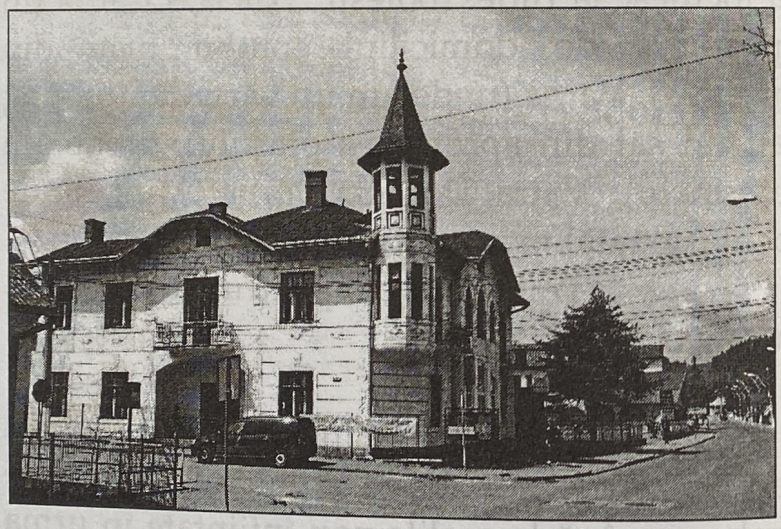

Şcoala Medie Tehnică de Cooperaţie
din Vatra Dornei

Ce se întâmplase? De comun acord, cei doi soţi au luat hotărârea de a se despărţi un timp pentru a-şi verifica sentimentele... El i-a spus că, de fapt, n-o iubise niciodată.

- Dar minunatele tale scrisori de dragoste ce-au fost? Eu am crezut în ele. Toate au fost invenţii şi minciuni?

- Cu ce scop?, îl întrebase ea, plângând.

- Nu, au fost sincere mărturisiri ale imaginaţiei de iubire pentru tine. Tu reprezentai, pentru idealurile mele de atunci, fiinţa cea mai indicată ca tovarăşă de viaţă pentru a fi amândoi misionari creştini ortodocşi în insula Ceylon şi-n India. Vremurile s-au schimbat; acum am cu totul alte idealuri. Vreau să ştiu ce-i pasiunea carnală, să ştiu cum e o altă femeie...

- Înşeală-mă! Îţi promit că nu voi face scandal! Păcat de căsnicia noastră...

- Într-un fel ai dreptate, dar eu nu pot înşela. Partidul Comunist condamnă bigamia şi imoralitatea. Din acest motiv am scos-o şi pe Nichi din casa de prostituţie şi am declarat pe propria răspundere că nu va mai profesa ca prostituată. Tu ai învăţat-o cum să conducă gospodăria noastră, iar în timp ce vei fi plecată,

ea se va ocupa de menaj. Între timp se va căsători cu Pan Sol, care se va muta la noi după plecarea ta.

- De ce n-ai curajul să-mi spui că o iubeşti pe Else? De ce atâta parlamentarism fariseic la tine?

Eşti nefericit lângă mine pentru că te-ai îndrăgostit de altcineva. Simplu! Eu te iubesc prea mult pe tine ca să te forţez să menţinem căsnicia. Dacă mi-ai fi spus acest adevăr, eu, demult aş fi fost plecată din Suceava.

- Şi ce făceai? Unde te-ai fi dus?

- La o mănăstire, să mă călugăresc.

- Făceai cea mai mare prostie. Cât de curând, după biruinţa totală a comunismului, mănăstirile vor deveni restaurante şi cafenele, iar călugăriţele, alungate sau chelneriţe... Tu n-ai stofă de chelner, nu te supăra...

- Mă mâhneşte marea ta rătăcire, orbirea ta şi credinţa nestrămutată în biruinţa comunismului, care, de fapt, va aduce toată nenorocirea în lume, după cum a adus-o deja şi în ţara noastră. Mi-e milă de tine, crede-mă. Ai trecut de la un ideal la altul, de la bigotism la necredinţă. Când Partidul Comunist te va da afară pentru origine nesănătoasă şi chiar

pentru vechile-ţi idei şi idealuri şi-i rămâne şi fără serviciu, eventual şi arestat sau închis, abia atunci vei înţelege cât ai greşit, încrezându-te orbeşte în utopii, în himere... Păcat de tine, dragul meu. Îmi pare sincer rău pentru viitorul tău... Aş vrea acum să cred că n-ai să mă torni la Partid pentru câte ţi-am spus...

- Drept cine mă iei acum? Chiar aşa de rău am ajuns în ochii tăi?

- N-am încredere în comunişti nici cât e negru sub unghie... Tu, bietul de tine, ai fost orbit de Frunză, Pan Sol, Bodnăraş..., au nevoie de tine, de inteligenţa ta, de seriozitatea ta, de capacitatea ta, dar când vor găsi cu cine să te înlocuiască, fii pe pace, nu-ţi sare nimeni în ajutor! Din partea mea, ai deplină libertate să divorţezi de mine şi să te însori cu marea ta pasiune.

- Regret enorm că nu mă înţelegi, dar cu toate astea, chiar de-ar fi să ne despărţim, doresc să rămânem prieteni, căci o prietenă ca tine ştiu sigur că nu voi mai găsi. Deci, te rog mult de tot, să mă-nţelegi: eu încă nu vreau să divorţăm, ci numai o despărţire mai îndelungată pentru verificarea sentimentelor noastre. Ne dăm, în principiu, libertate totală

şi, după un timp, dacă vom găsi marea pasiune, avem tot timpul să divorțăm. Fără a te învinovăți, îți mai spun ceva: nici tu nu m-ai iubit cu adevărat!...

- N-ai dreptate, eşti primul şi singurul bărbat pe care l-am iubit, altfel nu m-aş fi căsătorit cu tine.

- Te-ai îndrăgostit de scrisorile mele de dragoste, de talentul meu de a-ți scrie rânduri înflăcărate, dar nu de mine ca persoană fizică, nu m-ai iubit carnal, ci numai spiritual; n-ai nici o vină în fond, dar mie iubirea aceasta materială, carnală, îmi lipseşte şi o doresc. De aceea vreau să mai câştigăm timp, să nu divorțăm încă, să ne limpezim sentimentele şi pe urmă abia să luăm o hotărâre serioasă, matură, pe viață. Nu-mi purta pică, te rog. Să ne despărțim prieteni şi prieteni să rămânem toată viața.

.....

Această ultimă şi foarte lungă convorbire dintre ei şi-o repeta în gând, în timpul călătoriei cu trenul de la Suceava la Vatra Dornei. Era ca năucită. Şedea lângă fereastră, pe o bancă de lemn într-un vagon de clasa a treia. Privea absentă munții, apele, casele,

câmpurile, dar nu deslușea mai nimic din ce vedeau ochii înlăcrimați, căci îi răsunau în urechi şi-n inimă cuvintele clare, calme, când binevoitoare, când tăioase ale omului prea iubit, de ale cărui scrisori se îndrăgostise în prea fragedă tinerețe...

Glasul roților de tren n-o lăsau să plângă cum ar fi vrut..., fredona, murmurând acea romanță veche, ce i se potrivea oarecum... Din când în când, ca pentru o autoîncurajare, îşi punea întrebarea: „Oare cum va fi viața mea de acum înainte? Cum voi suporta acest eşec al căsniciei? Ce va spune lumea? Cine poate crede că doi oameni se despart prieteni, calmi, fără ceartă, fără duşmănie şi că amândoi, de fapt, suferă?

Nu, deocamdată, nu voi spune nimănui nimic. Am un serviciu nou şi frumos, căruia mă voi dărui cu trup şi suflet. Deci: curaj şi, zâmbind, tot înainte!"

Ca deşteptată dintr-un vis urât, s-a mirat, văzând că majoritatea călătorilor coboară.

- În ce gară am ajuns?, întrebă ea pe cineva, la întâmplare.

- Dorna Băi, grăbiți-vă, stă doar un minut, a fost răspunsul grăbit al celui ce deja ajunsese lângă uşă.

- Repede, tovarăşă, altfel rămâi în tren şi ajungi cine ştie unde pe întuneric. Intr-adevăr, se înserase, dar era încă destulă lumină. Spre apus, zarea roşiatică, în care începea să se ascundă soarele, parcă o îndemna s-o ia la pas cu încredere; ultimele raze ale soarelui păreau şi ele că-i zâmbesc... Încurajată de ele, întrebă un drumeț de adresa şcolii, iar acesta, spre bucuria ei, se oferi s-o conducă, deoarece locuia prin apropiere... „Ce noroc pe mine", îşi spuse în gând, dar, imediat, alt gând, neîncrezător, şovăitor: „dar dacă e un şarlatan şi mă duce unde nu trebuie? Tata mi-a atras de atâtea ori atenția: „nu te încrede prea repede în necunoscuți, care, deşi amabili, îți pot face şi un rău"... Dar n-apucă să-şi termine începutul de gândire negativă, că şi auzi: „Fii atentă, tovarăşă, acum trecem linia ferată, sunt bolovani şi câteva gropi, te poți împiedica uşor, apoi trecem podul ăsta de lemn, care-i destul de şubred, că ăla vechi, de fier, cu arcade faine, de altă dată, o fost distrus în al doilea război mondial.

Cazinoul din Vatra Dornei

- Ce păcat, eu l-am văzut nu demult într-o fotografie, pe o ilustrată.

- Amu, după ce trecem podul, o luăm la dreapta. Să vă uitați la stânga, aici e parcul, iar clădirea asta frumuşică este Izvorul Sf. Ioan, un izvor cu apă sifonată, tămăduitoare; parcul nostru are şepti izvoare renumite. Clădirea asta mare, uitați-vă oțâră la ea, e fudulia dornenilor noştri: renumitul Cazinou, făcut încă pe vremea Austriei; are sală de teatru, joc de biliard, este şi o farmacie şi sală de conferințe...

Aici veneau domni mari, scriitori, chiar şi miniştri au fost pe aici.

Clădirea astalantă, tot fainâ, îi un fel de sanatoriu, pentru băi de inimă şi reumă, dureri de ciolane, da-i bună, că veneau şi domni din alte țări, de departe... Amu nu ştiu dacă mai vin, dar din țara noastră mai vin destui, că avem doctori tare buni. Amu cotim oleacă la stânga, apoi la dreapta, tot înainte pe strada I.V. Stalin."

După vreo 50 de paşi: „No, aici la stânga e strada mea, Tudor Vladimirescu; la început, casa aiasta mare, în cărămidă roşie e casa germană, încă neterminată, iar în deal, mai sus, e căsuța me... Dumneata, tovărăşică, meri tot înainte, până dai de-o stradă tot pe stânga, str. Negreşti. Pe colțul din stânga ai să vezi o căsoaie cu ogradă, unde-i cantina şcolii, iar peste drum îi şcoala. Fainâ şcoală, o vilă cu turnuleț roşu, casă mare, naționalizată, care a fost proprietatea unei bătrâne, o nemțoaică ce avea o brutărie, de făcea nişte franzeluțe, mamă, mamă, ce bune mai erau!...Amu mă duc în drumu meu, te lăs în paza Domnului, tovărăşică, să ai noroc. Bună seara şi nu bănuiți de vorba prea multă!...

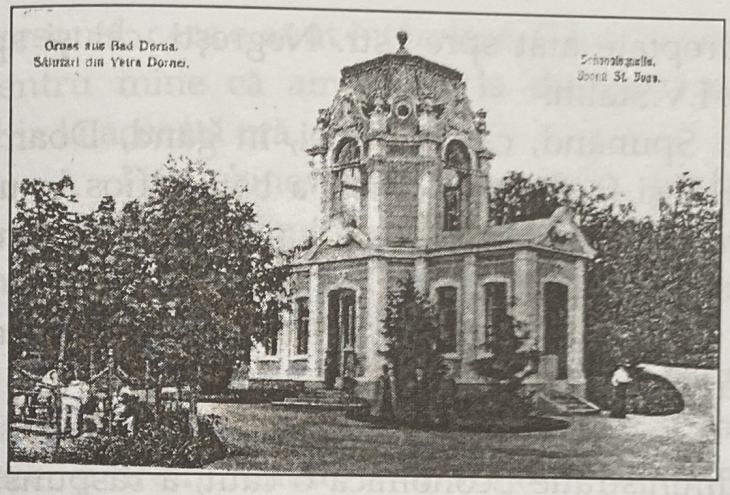

Izvorul „Sf. Ioan" Vatra Dornei

- Bună seara şi mulțumesc frumos că m-ați condus şi mi-ați arătat atâtea, i-a răspuns, oarecum emoționată „tovărăşica".

Ascultând cu mare atenție îndrumările însoțitorului necunoscut, care nu era de loc un om de temut, ci un băştinaş dornean, mândru de orăşelul lui vestit în lume şi dornic să povestească şi altora, tânăra profesoară s-a descurcat de minune până-n poarta şcolii. Intrarea nu era de pe strada Negreşti, cum credea ea, ci de pe str. I.V.Stalin. Aici a bâjbâit puțin, bătând la mai multe uşi încuiate. Se făcuse deja întuneric, dar tocmai se aprinsese o lumină într-o cameră mare, care avea ferestrele

îndreptate atât spre str. Negreşti, cât şi spre str. I.V.Stalin.

Spunând, ca de obicei, în gând, Doamne ajută, şi făcându-şi cruce, a bătut sfios la uşă. Un bărbat mai în vârstă a deschis încruntat uşa, întrebând cu oarecare asprime:

„Pe cine căutaţi? Aici e o şcoală, nu casă particulară".

- Da, Şcoala Medie Tehnică de Administraţie Economică o caut, a răspuns ea pe nerăsuflate.

- Sunteţi elevă? Vă puteţi înscrie, dar abia mâine, acum, din întâmplare ne-ai găsit aici, că...

Până să-şi termine fraza tărăgănată administratorul şcolii, a şi venit lângă uşă alt domn mai mic de statură, cu puţină burtică, chel în vârful capului şi cu tâmplele uşor încărunţite, care, mult mai amabil, a poftit-o pe necunoscuta tovarăşă în sală: „Intraţi, vă rog, şi spuneţi-ne ce doriţi."

- Bună seara, a răsunat deodată vocea timidei, dar de astă dată, aparent foarte curajoasei tovarăşe: „Am fost numită profesoară la această şcoală. Iată actul de numire. Am sosit chiar acum cu trenul

personal, care a avut întârziere. E foarte penibil pentru mine că am ajuns la dumneavoastră abia la această oră...

- Fiţi binevenită la noi, tovarăşă profesoară! Eu sunt directorul acestei şcoli nou înfiinţate, şi, întinzându-i mâna, şi-a spus numele: „Păduraru."

Foarte surprinsă de asemenea gest frumos, dar cu totul neaşteptat, şi-a întins şi ea mâna rece şi tremurândă, murmurându-şi numele, iar directorul, spre şi mai marea ei surpriză şi mirare, i-a sărutat-o, spunând: „Aveţi mână rece ca broscuţa, unde aţi îngheţat aşa?" dar n-a mai aşteptat răspunsul, ci a prezentat-o pe secretara şcolii: „Dumneaei este tovarăşa Karla Stern, secretara noastră, iar dumnealui, e tovarăşul Bodnariuc, administratorul.

Aveţi noroc că ne-aţi mai găsit aici. Ne străduim şi ne sfătuim cum să ne organizăm cu masa la cantină şi unde vom caza elevii şi elevele, că e o şcoală mixtă, trebuie să găsim case separate.

Dar dumneata, tovarăşă, ai unde dormi?

- Încă nu m-am gândit... a fost răspunsul ei tărăgănat, speriat, căci nu se aşteptase la aşa o întrebare.

- Doar nu te vei fi gândit să dormi în parc!, a râs directorul. Ei, dacă n-ai unde dormi, îți vei începe chiar din această seară activitatea de cadru didactic. Îți ofer să dormi la internat cu viitoarele dumitale eleve. Te va conduce tovarăşul administrator până acolo, apoi, adresându-se acestuia „Te rog, fă bine şi condu-o pe dumneaei până la internat, deocamdată într-o sală a hotelului Tâcşa. Acolo o s-o găsiți şi pe profesoara de limba rusă, care are grijă de fătuțele noastre."

- Vă mulțumesc din toată inima, tovarăşe director, nici nu m-am gândit la aşa un noroc! N-am cuvinte cum să vă mulțumesc.

- Lasă, lasă mulțumirile, du-te şi fă treabă bună cu fetele: să nu facă gălăgie prea mare, să fie ordine şi disciplină, să nu iasă noaptea pe stradă, iar dimineața să rămână totul curat în urma lor, să veniți la şcoală, aici, în marş, câte două sau trei în rând, soldățeşte. Noapte bună şi succes!

- Noapte bună şi încă odată, mulțumesc! a fost răspunsul cu glas fericit al tinerei care, pe drum, a exclamat: „Ce om extraordinar e acest director! Nemaipomenit! Ce noroc am mai

avut! Încă n-am întâlnit oameni atât de amabili şi binevoitori...

- Da, e un adevărat părinte pentru elevi, a afirmat taciturnul administrator, grăbind pasul, demonstrând că nu prea are chef de vorbă.

- E tare departe până la internat?

- O să vedeți, aproape de Primărie, îndată ajungem în centrul oraşului, trecem podul, apoi drept înainte, pe str. 6 Martie şi imediat la dreapta, o clădire impozantă.

- Am mai admirat aşa o clădire de pe vremea Austriei, Cazinoul, mi l-a arătat un băştinaş de-al dumneavoastră, care...

- Eu nu-s băştinaş!, dar, iată că am şi ajuns! Să intrăm şi să căutăm sala în care dorm fetele, că se pare că s-au şi culcat.

Aşteptați-mă aici, lângă trepte.

În coridor domnea întunericul. Cunoscând clădirea, domnul Bodnariuc, după câteva minute se şi întoarse împreună cu profesoara de limba rusă şi dispăru în stradă, murmurând un „sărut mâna" grăbit.

Cele două profesoare făcură imediat cu bucurie cunoştință şi, pe vârful picioarelor intrară într-o sală deosebit de mare, unde, pe jos, pe saltele de paie sau de lână, dormeau, unele lângă altele, viitoarele lor eleve. În

şoaptă, profesoara de rusă a invitat-o pe mai tânăra ei tovarăşă de breaslă să se dezbrace şi să se culce lângă ea, acoperindu-se amândouă cu aceeaşi pătură.

Ce mult ar fi dorit ambele profesoare să discute, să se cunoască mai bine, dar erau obligate la tăcere, la linişte deplină, pentru a nu trezi elevele, care, cine ştie cum ar fi reacţionat şi nu le-ar mai fi putut potoli şi linişti. Obosite cum erau, fiecare în felul ei, şi-au spus rugăciunile, în gând, apoi, lăsând gândurilor frâu liber, au adormit şi ele, buştean, până la orele 5 dimineaţă.

Trezite din dulcele somn la aşa oră matinală, toate îşi frecau ochii, nevenindu-le să creadă că trebuie să se grăbească pentru ca fiecare să aibă timpul necesar pentru spălat, pieptănat, îmbrăcat. În plus trebuia să strângă saltelele, aşternutul, păturile şi să măture sala, lăsând perfectă curăţenie în urma lor, căci nu se ştie unde vor dormi noaptea viitoare.

Cuminţi şi fără vorbă multă, dar încă somnoroase, copilele, îndrumate de tovarăşa Marusia Nosenco - aşa se numea colega de rusă - îndeplineau mecanic directivele date.

- V-a venit şi profesoara de limba română, bucuraţi-vă şi salutaţi-o, s-a auzit vocea răguşită a doamnei Marusia, iar fetele, într-un glas, ca la comandă, dar zâmbind, au spus: „bine-aţi venit!". Apoi s-au încolonat, milităreşte, pornind, câte două în rând, fiecare cu câte o trăistuţă, un geamantan în mână sau un rucsac în spate, spre cantina şcolii, unde le aştepta bucătăreasa Avrămuţoaie cu micul dejun, la care luau parte şi profesorii, în frunte cu directorul. Deşi sala era plină de băieţi şi fete de diferite vârste, veniţi din diferite sate şi oraşe,domnea o linişte perfectă.

Învăţământul propriu zis încă nu începuse. În ziua aceea se făceau ultimele înscrieri ale elevilor şi tot atunci se va şti cu exactitate unde va fi internatul de băieţi şi unde cel de fete. Dormitul la hotelul Tâcşa a fost provizoriu, căci încă nu se ştia precis numărul fetelor şi încă nu fusese dată în primire clădirea pentru ele.

După micul dejun, un grup de 4 fete au rămas să ajute la bucătărie, la spălat vasele şi la curăţat legumele pentru masa de prânz, iar câţiva băieţi mai voinici s-au anunţat voluntar la despicat lemne de foc şi la făcut ordine în curtea cantinei şi a şcolii.

Elevii erau de diferite vârste, deoarece, după Reforma Învățământului, la aceste şcoli medii tehnice puteau intra în anul întâi absolvenți de 7 clase primare sau patru clase de liceu, în anul doi intrau absolvenți a şase sau şapte clase de liceu, în urma unor examene de diferență. Existau, printre elevii de la sate, unii care absolviseră în sat şase sau chiar şapte clase primare, apoi, trei sau chiar patru clase de liceu şi astfel, unii aveau vârsta de 13-14 ani, iar alții, 17 sau 18 ani, iar în anul doi erau câțiva elevi de 20 şi unul chiar de 24 ani, care făcuse şi armata. După terminarea listelor cu elevii repartizați pe clase, directorul i-a întrebat pe profesori la ce clase ar dori să fie diriginți unii dintre ei, subliniindu-le şi ce sarcini, obligații sau drepturi vor avea. Întrucât nu s-au prea anunțat doritorii de dirigenție, directorul a făcut propunerile, numindu-i pe profesorii bărbați la clasele cu mai mulți băieți, iar pentru anul întâi cu mai multe fete, a întrebat-o cu blândețe în glas pe tânăra profesoara: „N-ați vrea să luați dirigenția la anul întâi?"

- Ba da, dar...

- Dar ce? N-aveți experiență? O s-o dobândiți, cu timpul şi-apoi, noi o să vă ajutăm. Luați lista şi porniți spre clasă!

Îmbujorată şi chiar speriată, a intrat în clasa care se afla chiar lângă sala în care fusese primită cu o seară înainte.

- Bună ziua, tovarăşi elevi, fiți bineveniți în această şcoală. Eu voi fi diriginta şi profesoara voastră de limba română şi istorie. Să facem cunoştință.

Şi-a spus numele şi a cerut ca cel numit să se ridice, să spună: prezent şi câți ani are.

Strigarea catalogului a mers bine, dar de câteva ori s-a împotmolit citind unele nume cam ciudate, care provocau cel puțin zâmbete, dacă nu chiar hohote de râs, de exemplu: Pizdelea. Ea, văzând asemenea nume, a citit Pindelea, dar clasa a râs şi a spus cum era numele în realitate. La fel s-a întâmplat şi cu numele Curuleț, Curuți şi Flocea. Greu i-a mai fost profesoarei să stăpânească şi să liniştească atunci clasa! A fost primul ei mare eşec, de care-şi va aduce aminte şi după 70 de ani...

În aceeaşi zi, după prânzul servit la cantină, grijuliul director o întrebă pe tânăra profesoară dacă şi-a căutat şi găsit locuință,

dar, văzând îmbujorarea ei, n-a mai aşteptat răspunsul vădit negativ şi a anunţat-o că i-a rezolvat el această grea problemă...

- Se vede că nu te preocupă unde vei dormi la noapte... Ce gândeai? Ce planuri aveai? Nu-ţi fie ruşine... Poate aveai pe cineva şi eu te stingheream cu grija mea...

- Vai! Cum puteţi gândi aşa ceva despre mine? Nu cunosc pe nimeni în acest oraş. Credeam că voi dormi din nou la internat cu fetele...

- N-ai aflat că s-a sfârşit cu provizoratul dormitului în hotelul acela? Am primit, în sfârşit, ceea ce am dorit pentru fete: o locuinţă bunişoară, cu o cameră spălător şi cu un pic de curte... Dumitale ţi-am găsit o gazdă chiar în curtea şcolii, la fosta proprietăreasă a vilei; e o bătrânică simpatică, ce nu te va jumuli, că ştie ce salarii mizerabile avem. Ai să-i plăteşti când vei primi chenzina. Dacă vrei, te conduc până acolo...

- Nu ştiu cum să vă mulţumesc, tovarăşe director, sunteţi ca un tată pentru mine...

- Haide, ia-ţi băgăjelul, că văd că ai puţine lucruri... şi mergem în curtea şcolii, în căsuţa asta lungă, lungă unde a fost brutăria...

Bătrâna doamnă era chiar în faţa uşii.

- Sărut mâna, doamnă Pop, v-am adus fetiţa despre care v-am rugat s-o luaţi în gazdă, să nu vă fie urât... Sărut mâna şi la revedere, mă grăbesc la internatul de băieţi.

- La revedere, domnule Păduraru, a spus nemţoaica.

- Poftiţi înăuntru domnişoară, să vă arăt camera... poate nu vă place, că e micuţă... Aşa-s toate camerele pe care le închiriez vara, la luftarii, care vin la aer sau la băi. Aveţi un pat destul de mare, pot dormi şi două persoane în el, dar ar fi bine să nu aduceţi pe nimeni...

- N-aveţi nici o grijă în această privinţă!

- Aveţi o noptieră chiar lângă pat, cu lampă de noapte, ein schreibtisch (birou) cu saltare şi un dulap pentru haine, iar în hol este baia şi toaleta, mai rar de găsit aşa locuinţe în oraş, de aceea la mine e mai scump...

- Cât o să fie chiria? fu întrebarea plină de îngrijorare a chiriaşei.

- O să ne împăcăm noi, nu vă temeţi, ştiu cât vă dă statul şi că abia vă ajunge să trăiţi... Vă place camera? Rămâneţi din sara asta la mine?

- Da, stimată doamnă, e tare frumos la dumneavoastră, dacă mă primiți şi aveți încredere în mine..., numai că eu, deocamdată, n-am bani...

- Dar unde mâncați?

- La cantina şcolii ne-a primit, deocamdată, tovarăşul director, fără bani, până vom primi chenzina.

- Aveți un director cu inimă de aur. Numai să-l țină Dumnezeu sănătos!

Atâta se mai zbate pentru şcoală, pentru copii, mai ales pentru cei săraci.

- Şi pe mine m-a impresionat amabilitatea şi bunătatea lui.

- Este şi un foarte bun organizator. Face acum cu ajutorul elevilor mai mari şi al comitetului de părinți nişte cotețe pentru porci şi cuşti pentru păsări, pe care le va hrăni din resturile ce cad de la masă şi ce i-or mai da nişte gospodari binevoitori.

Ar mai fi povestit multe bătrâna, dar văzând că tânăra cască a somn, i-a adus repede aşternutul şi i-a urat noapte bună.

- Doamne, Îți mulțumesc că am ajuns aici, între oameni atât de cumsecade! Ajută-mă şi mâine, să nu mă fac de ruşine în fața elevilor.

Parcă mă tem de ei... Sunt mari, unii chiar de vârsta mea...

După ce şi-a pregătit halatul uniformă pentru orele zilei următoare şi după obişnuitele rugăciuni, a adormit ca un prunc proaspăt îmbăiat. A urmat o noapte fără vise chinuitoare şi fără a se mai gândi la zbuciumul dinaintea plecării din Suceava.

Dimineața, îmbrăcată în halatul-uniformă cu guleraş alb, părea mai degrabă elevă decât profesoară. Un tânăr, înalt, brunet, cu mustăcioară, o acostează în curtea şcolii: „Codano, eşti simpatică, vii la reuniune? Vreau să te invit la dans!"

Surprinsă de aşa o obrăznicie, profesoara s-a încruntat, făcând o mutră foarte acră, n-a răspuns, ci a grăbit pasul, intrând repede în sălița profesorilor. Nu-şi putea închipui că neobrăzatul acela cu mustață ar putea fi un elev.

Cu catalogul sub braț, după ce a sunat de intrare, a păşit încă oarecum temătoare pentru prima dată în clasa unde învățau elevii de anul doi, clasă aproape numai de băieți mai vârstnici. Voia să pară energică, nu timidă şi speriată, cum era în realitate în acel moment. A

intrat, deci, înadins încruntată, cu o mină severă, pentru a impresiona, şi a spus cu glas răstit: „Bună ziua!", apoi: „Aşezaţi-vă! Mai întâi voi striga catalogul pentru a vă cunoaşte, pe urmă vreau să văd cum staţi cu ortografia, că doar pentru orice om, principalul este să ştie a scrie corect. Înainte de a trece la literatură, vom face exerciţii gramaticale".

A citit catalogul exact cum erau numele, fără a încerca să le corecteze, cum făcuse cu timiditate în ziua precedentă la alta clasă, de se făcuse atâta haz. Le-a citit cu glas tare, sever şi cu fruntea încruntată. Ultimul strigat a fost Târnoveanu, spre mirarea ei, acesta era obraznicul care o acostase în acea dimineaţă. La apel, a roşit şi el, dar obrazul profesoarei devenise de culoarea sfeclei. Cum să-l pună la punct? se gândea ea, în timp ce inima-i începu a bate ca un ceas. L-a şi chemat la tablă: „Scrie, următoarele propoziţii:

Stan, ca Stanca, sta-n castan. Stanca sta-n castan ca Stan. Sta-n castan ca Stan. I-aş scrie la Iaşi

- Mult te-ai mai codit, tinere, până ai scris aceste propoziţii... Oare ce notă meriţi pentru atâta amar de greşeli?

- Cât consideraţi dumneavoastră, tovarăşă profesoară.

- Ţi-aş da un trei, dar te iert, nu-mi încep eu prima zi la voi cu note rele...

- Mulţumesc, mulţumesc frumos, a şoptit, ruşinat, mustăciosul.

Deşi, după terminarea şcolii, nu l-a mai întâlnit pe acest elev, figura şi numele lui i-au rămas întipărite până la adâncă bătrâneţe...

.....

Una dintre cele mai mari emoţii le-a trăit profesoara când, după ce a primit şi o jumătate de normă de activitate la biblioteca şcolii, s-a trezit cu stupidul ordin dat de „sus" de a scoate din inventarul bibliotecii o listă întreagă de cărţi considerate interzise, pe care să le ardă în curtea şcolii. Erau cărţi valoroase, printre care poezii de Eminescu, în care se afla poezia „Doina", poezii de Goga, Alecsandri, Studii critice" de Maiorescu „Istoria Literaturii" de Sextil Puşcaru, „Descrierea Moldovei" de Dimitrie Cantemir, „Poezii" de Blaga, etc. etc.... multe, multe cărţi de valoare trebuia să le ardă. Ar fi vrut să le ascundă... dar unde? Directorul i-a atras atenţia: „Să nu te joci cu focul! Şi mie îmi pare foarte rău că se pierde o

avere de care va fi cândva nevoie, dar decât închisoarea sau chiar un glonte în ceafă, mai bine ne supunem, că n-avem încotro. „Această supunere oarbă era un compromis, dar cum să lupți cu incultura care ți-e stăpână?"

„Mi-e jale să pun aceste cărți pe foc!", şi-a spus ea în gând şi, după ce a tras un bocet bun, le-a adunat în fundul curții gazdei şi le-a dat foc. A turnat apoi şi apă peste flăcări, ca să nu izbucnească incendiu, iar pe la miez de noapte, când focul se stinsese, dar mai rămăseseră câteva cărți nearse de tot, a luat câteva cu mare frică, aşa îngălbenite şi arse pe la margini. In dimineața următoare, a constatat cu bucurie că asemenea „furturi" au făcut şi alții, căci unde fusese focul, acum nu era decât cenuşă. Bineînțeles că despre acest „furt" n-a mai povestit mulți ani nimănui. A purtat în suflet până spre sfârşitul vieții durerea paginilor mistuite de flăcări...

.....

Cei mai mulți elevi erau săraci, unii chiar foarte săraci, fie că proveneau din familii de țărani fără pământ, aceştia aveau dreptul la bursă, fie că erau copii de țărani mijlocaşi sau chiaburi, aceştia nu primeau bursă, iar părinții

lor erau sărăciți din cauza enormelor cote pe care erau forțați să le predea, încât rămăseseră şi fără vite şi fără bani, dar şi cu datorii, căci, dacă nu mai aveau vite, cumpărau carne ca s-o dea la cotă. Nepredarea cotelor la timp însemna arestarea, închisoarea ca duşman al poporului eventual trimiterea la Canal. Directorul Păduraru înțelegea durerea celor mulți şi voia să-i ajute pe toți, că doar copiii n-au nici o vină că li-s părinții bogați sau săraci. După părerea sa, trâmbițata luptă de clasă era o mare neghiobie a comunismului. A aranjat în aşa fel, încât, fără să sufere nimeni, toți elevii care locuiau la internat, fie bursieri, fie nebursieri, mâncau la cantină, ba chiar şi vreo patru profesori. Mâncarea era bună şi suficientă; toți erau mulțumiți. Profesorii urmau să plătească pentru masa servită.

După 3 luni, la primirea chenzinei (salarul pe două săptămâni), în decembrie, când veniră la contabil să vadă ce sumă au de plătit, acesta i-a trimis la director, care le-a zis, râzând: „Prea târziu, tovarăşe, n-ai nimic de plată!"

- Dar am mâncat trei luni...

- Ați mâncat din ceea ce rămânea în oală. Păstrați-vă banii, că şi aşa nu-s prea mulți şi i-ați primit atât de târziu.

Mare a mai fost bucuria tuturor acestor cadre didactice, care ar fi trebuit acum să-şi dea o mare parte din bani pe care încă nici nu-i încasaseră pentru masa luată la cantină - salariile fiind extrem de mici.

La un control, totul a ieşit cu bine, căci şi contabilul lucra cu mare conştiinciozitate; toate actele erau în aşa fel întocmite că nu erau trecuți cei ce mâncaseră pe gratis. Cineva, însă, din invidie sau răutate meschină, a reclamat, afirmând că directorul e un hoț, care face afaceri pe seama copiilor. A urmat o anchetă urâtă de tot, cu şedințe neplăcute, care durau, uneori, până târziu noaptea. Partidul comunist începu a-şi arăta fioroşii colți, vrând să-l bage la răcoare pe mărinimosul director, dar, din fericire, n-a reuşit, deoarece toți elevii au susținut că masa la cantină era mai bună chiar decât cea de acasă, că profesorii au luat masa după ce ei s-au săturat, respectiv din surplusul de mâncare, care s-ar fi dat la porci. Unul mai glumeț şi-a permis să afirme: „Nici porcii n-au avut de suferit! Uitați-vă la ei cât sunt de graşi!" Bucătăreasa Avrămuțoaie, chemată şi ea la anchetă, a declarat: „După ce plecau elevii sătui de la masă, primind, dacă cereau, şi un

supliment, în restul din oală mai turnam câteva ulcele de apă clocotită şi o țâră de sare şi le duceam tovarăşilor profesori, aşa că şi aiştia n-o mâncat dintr-a porcilor... La porci le dădeam ce rămânea, resturile din talgere.

Aşa s-a terminat cu bine ancheta, iar cei ce au beneficiat de masa gratuită, numită în glumă a „porcilor", nu-l pot da uitării pe domnul director Teofil Păduraru, care pe mulți i-a hrănit şi i-a ajutat să devină oameni.

El a fost un exemplu de mărinimie şi pentru unii profesori. Astfel, povestea un elev, când a participat la o revedere după mulți ani , că erau atât de săraci, atât el cât şi alți colegi, că, deşi era iarnă grea, ei nu aveau decât nişte tenişi, în care înghețau; nu aveau nici pantaloni lungi şi nici ciorapi groşi; răbdau de frig în tăcere şi învățau cu conştiinciozitate în speranța că vor ieşi cândva la liman. „Ca o minune dumnezeiască a fost gestul mărinimos al profesoarei de gimnastică, domnişoara Suşnea, - pe unde o mai fi şi dumneaei -, care, primind echipament sportiv din partea Ministerului, l-a împărțit, cu acordul domnului director Păduraru, elevilor săraci care dârdâiau de frig şi care au devenit imediat sportivii

şcolii. Acei bocanci, acei pantaloni groşi, întreg echipamentul sportiv a fost salvarea sănătății noastre. Am purtat acele haine doi ani, până începură a se rupe şi au fost date la scădere."

Sunt gesturi de neuitat, pentru care foştii elevi ai acestei şcoli au rămas legați sufleteşte de acest director şi de profesorii lor, bucurându-se sincer când se reîntâlneau.

În general, în această şcoală domnea o atmosferă frumoasă, ca de familie unită.

Fiind însă numită după un an o tovarăşă de prin mahalaua Bucureştiului, ca profesoară de matematici, iar ea, măritându-se cu un fel de securist boxeur, incult şi probabil turnător, s-a mai tulburat liniştea de acolo. O ceartă mare a fost la începutul unui an cu împărțirea elevilor pe clase. O profesoară susținea ideea ca elevii să formeze clasele paralele, în număr egal, după alfabet. Cealaltă profesoară de matematici, pe bună dreptate, nu era de acord, pentru că, din întâmplare, elevii din prima listă aveau cele mai mari medii şi astfel s-ar fi creat o clasă a celor mai slabi la învățătură şi alta a deştepților.

- Tovarăşe director, nu e corect nici pentru elevi, e chiar umilitor pentru copii, a fost de părere tovarăşa profesoară Țiganiuc.

- Nici după alfabet, nici după medii, ci clase perfect egale: fiecare clasă cu acelaşi număr de medii mari şi mici. Eu consider că toți elevii sunt deştepți şi toți profesorii sunt la fel de capabili. Tovarăşa secretară va scrie un catalog nou, ca în cele două clase să fie un număr egal de elevi cu medii mari şi mici, iar profesorii, ca să nu fie animozități, vom trage la sorți cine va preda la clasa A şi cine la B. Hotărârea directorului era corectă, dar a nemulțumit-o pe tovarăşa măritată cu boxeurul, deoarece el promisese unor părinți mai înstăriți că soția sa, care, după propria părere, fiind „cea mai capabilă profesoară," va avea grijă mai multă de odraslele lor. Prin hotărârea directorului, „capabila" lui soție nu va avea în clasa ei tocmai pe acele odrasle care urmau a fi privilegiate. De aceea au pus la cale o răzbunare meschină:

Directorul s-a trezit dat în judecată că şi-ar fi însuşit, adică ar fi furat nişte mobilă foarte scumpă, Bidermaier, iar procesul urma să aibă loc la judecătoria din oraşul Câmpulung.

Într-o seară, bătrâna nemțoaică, speriată, o chemă pe chiriaşa ei: „Doamnă profesor, vă aşteaptă un milițian în curte. Ce-ați făcut?"

- Eu? nimic. Ce vrea?

- Am vrut să-i spun că nu sunteți acasă, dar v-a văzut prin fereastră.

Amândouă, puțin tremurând, au ieşit în curte, iar milițianul s-a răstit la profesoară: „Eşti profesoara Ionaşcu?"

- Da!

- Arată-mi buletinul şi pe urmă semnează aici!

- Mă duc să-l aduc, aşteptați, vă rog.

- Mă duc şi eu cu tine!

- Halt, domnule tovarăş, aici e casa mea şi n-ai ce intra la mine.

Până să-i răspundă sau chiar s-o împingă pe bătrână, ca să intre forțat în casă, s-a şi întors profesoara cu buletinul pe care i l-a înmânat milițianului, care, după ce a silabisit numele, dându-i-l înapoi, i-a zis: „Semnează de luare la cunoştință că te vei prezenta în ziua aceea la proces. Dacă nu vii, plăteşti amendă şi te duc eu cu forța.

- Despre ce proces e vorba? Cine m-a dat în judecată şi pentru ce?

- Eşti chemată ca martora cuiva. Te duci ori vin eu şi te iau?

- Dacă-i musai, m-oi duce!

A doua zi, la şcoală, l-a văzut pe director schimbat la față şi supărat. N-a îndrăznit să-l întrebe ce necaz are. Părea chiar furios, cum nu-l mai văzuse, iar pe ea o ocolea, ca şi cum îi făcuse un rău.

- După două zile, directorul o întrebă, dar tot supărat: „Te duci la proces mâine?"

- Da, dar de ce mă-ntrebați ?

- Aşa, voiam să ştiu ce fel de om eşti...

A doua zi, ea a plecat cu trenul la Câmpulung, a căutat judecătoria, iar când a ajuns acolo, în sala de aşteptare, s-a întâlni mai întâi cu boxeurul şi cu soția sa, care i-a atras atenția în chip, oarecum misterios: „Vezi, eşti martora mea, să spui tot adevărul, că altfel o încurci."

- Dar nu ştiu despre ce-i vorba?!

- O să vezi, n-ai grijă!

Tot atunci apăru directorul, care, când o văzu că vorbeşte cu mahalagioaica, îi întoarse spatele, îndepărtându-se.

Văzându-l pe directorul ei drag atât de supărat şi chiar disprețuitor față de ea, se tot întreba cu ce i-o fi greşit? Nu înțelegea nici sensul cuvintelor spuse de colega de matematici: „eşti martora mea!"

N-a durat mult zbuciumul ei interior că a şi fost chemată în faţa judecătorilor, unde a trebuit să jure pe constituie că va spune adevărul şi numai adevărul.

- Ai fost în casă la numitul Păduraru Teofil, directorul Şcolii Medii Tehnice de Administraţie Economică?

- Da, am fost.

- Singură?

- Nu, cu mai mulţi profesori.

- Ce fel de mobilă era în casă?

- Mobilă, ca orice mobilă, nu înţeleg întrebarea.

- Ce anume avea în acea cameră?

- Masă, scaune, un dulap, o etajeră şi un fotoliu.

- Bine, bine, dar cum era mobila? Din ce lemn? De nuc? De trandafir?

- Eu nu mă pricep la felul lemnelor. Mobila era de lemn, dar nu ştiu de care, că nici nu mă interesa aşa ceva.

- Masa şi scaunele aveau picioare arcuite? Scaunele aveau spetează? Ce culoare avea masa?

- Masa era acoperită cu o faţă de masă, nu mai ţin minte dacă era albă sau galbenă, iar eu n-am ridicat faţa de masa ca să văd culoarea

lemnului. Cât despre scaune, ce să spun? Eu am şezut pe un taburete, n-avea spetează, iar tovarăşii care erau acolo, habar n-am pe ce fel de scaune şedeau .

- Cum era dulapul? În trei părţi? Cu două, trei sau chiar patru uşi? Ce culoare avea? Avea oglindă?

- Era un dulap mare şi frumos, nu m-am uitat câte părţi avea şi nu vă pot spune dacă era cu sau fără oglindă.

- Era un dulap sculptat ?

- Nu, era simplu, fără sculpturi.

- N-am putut afla nimic de la dumneata. A cui martoră eşti? Şi de ce ai mai venit?

- Pentru că m-am temut de amendă şi m-a ameninţat miliţianul că, dacă nu mă prezint, mă duce el cu forţa, cu duba.

După un zâmbet ce i se părea disprețuitor, judecătorul i-a spus: „Acum poţi să pleci!"

Pe coridor, trecând pe lângă boxeur, i-a auzit, parcă, un scâşnet fioros al dinţilor, iar din gura matematicienei, ca o fluierătură şoptită: „Eşti o idioată!"

Apoi l-a întâlnit pe director, care, de data aceasta, zâmbind, i-a spus: „Îmi pare bine că nu eşti aşa cum te-am judecat azi pe nedrept."

.....

Nici asemenea trăiri nu se pot uita, oricât de mulți ani s-ar scurge; ele rămân pe veci încrustate în inima celor ce au suferit, iar repovestirea lor este un fel de document de epocă despre oameni şi caractere, din care poți extrage şi unele învățăminte...

Când, după un şir de ani, ai ocazia să te întâlneşti cu foşti colegi, prieteni sau elevi, guşti un adevărat sentiment de fericire, mai ales când poți observa că acesta a rămas om de caracter şi gândeşte ca şi tine, nutrind idealuri similare.

Aşa, întâlnindu-l profesoara Ionaşcu pe fostul ei elev de la această şcoală, elev, care acum era un bătrânel de vreo 70 de ani, colonelul î.r. Dranca Mihai, acesta i-a relatat cu multă plăcere o întâmplare veselă din timpul şcolii:

„Eu locuiam pe dealul Drancani, iar dumneavoastră m-ați rugat să vă conduc la nişte vecini analfabeți pe care aveați sarcina să-i învățați a scrie şi citi. Ca să nu fiu singur în timp ce dumneavoastră făceați ora de alfabetizare, l-am luat cu mine şi pe un coleg, Platon Pardău (care, după terminarea şcolii, a

ajuns ziarist la ziarul „Lupta Poporului", apoi la „Zori Noi" din Suceava, devenind profesor şi apoi scriitor). Drumul spre casele celor ce trebuiau alfabetizați era o cărare prin livezile şi curțile oamenilor. Erau şi destui câini liberi pe care noi îi cunoşteam şi astfel vă puteam feri şi apăra.

După ce ați intrat în casa unei nemțoaice destul de în vârstă, care n-avea şcoală şi ați început a face lecție cu ea, Platon a prins pisica acesteia şi a dus-o mai încolo, spunându-mi: „Nu vrei să vezi cum înoată o mâță? Hai la vale s-o arunc în Bistrița". Da eu îi atrag atenția: „Mă, nu face asta, că se îneacă biata pisică şi o ai pe conştiință, păcat! Ş-apoi, să vezi plâns şi blesteme pe noi din partea băbuței!"

- Fricosule, mă duc atunci singur să văd cum înoată roşcata asta. „M-am dus cu el, pe de o parte ca să-l împiedic de a omorî un mâț, dar pe de altă parte şi cumva curios să văd dacă mâța ştie să înoate. Am coborât, deci, cu el până aproape de malul Bistriței, iar Platon a şi aruncat-o cu toată puterea în apă. Ce credeți? Sărea biata mâță înotând din val în val pe Bistrița învolburată. Credeam că îndată, îndată se îneacă. Repede am fugit de acolo, imediat

ce-am văzut-o pe pisică sărind pe mal şi alergând în fuga mare spre casă, scuturându-se nevoie mare de apă, stropindu-ne şi pe noi. Între timp, dumneavoastră ați ieşit de acolo şi mergeați spre o altă căsuță. Noi doi stăteam ascunşi pe lângă poarta nemțoaicei şi nu mai puteam de râs, văzând cum a intrat pisica în casă, scuturându-se de apă şi stropind-o, iar ea vocifera când pe nemțeşte, când pe româneşte: „Du blede Katze, wo udat du? Blestemato! Cați şoareci în apă? Proasto! Hai să te şteargă mama, să nu răceşti."

.....

Dacă întâlnirile întâmplătoare te bucură nespus şi nu le dai uitării, ce imensă bucurie îți aduce o revedere la 10, 20 sau mai ales la 40 şi 50 de ani cu foşti elevi?În cazul şcolii de Administrație Economică, transformată în Cooperație, s-a observat ceva cu totul deosebit: ea devenise o adevărata familie, ca un arc peste timp, întrucât s-au organizat şi se mai organizează revederi chiar după 60 de ani ... Cui se datorează această legătură? Posibil că tot directorului Teofil Păduraru, amintit cu dragoste de fiecare serie, pe care el a îndrumat-

o şi ajutat-o cu toată puterea sa de dăruire pentru copiii acestui neam.

Şi el era un biet refugiat, fugit de urgia bolşevică, un om care a cunoscut ce gust are neagra sărăcie. Ca să supraviețuiască, s-a înscris în Partidul Social Democrat, care l-a vărsat apoi în cel comunist. Mulți l-au criticat pentru acel pact cu satana pentru a trece pragul, dar în acea calitate de membru de partid a putut face mult mai mult bine fiilor neamului, decât cei ce au stat deoparte, numai criticând. În calitatea sa de membru de partid comunist, a putut fi director de şcoală, a ştiut cum să lupte pentru a ajuta copiii țării. Cum s-a văzut, a avut uneori şi duşmani, dar prin corectitudine, în majoritatea cazurilor, i-a învins. După ce şi-a cumpărat o căsuță modestă, (de fapt o jumătate de căsuță, căci o jumătate fusese cumpărată de cumnatul său), a fost scos din partid pe motiv că e refugiat, că a fugit din raiul bolşevic, apoi a fost scos din direcțiune şi s-a mutat cu serviciul în comuna Şarul Dornei, unde s-a afirmat din nou ca un adevărat Domn Trandafir.

La revederea din anul 2004 sau 2005, portretul acestui profesor iubit de elevi se

întregeşte prin cuvântul plin de vervă şi talent al regretatei eleve, Lazăr Zahara, numită şi cunoscută cu numele de Zăhărica pentru dulceaţa glasului şi a felului ei de a fi. Fătuca aceasta, originară din Pojorîta, a fost argintul viu al acelei neuitate revederi, în care, cu o vervă demnă de admiraţia tuturor celor prezenţi, a înviat imaginea multor profesori şi elevi plecaţi, poate, într-o lume mai bună, în care se roagă pentru cei ce se mai află pe aici...

A povestit atunci multe întâmplări hazlii din viaţa de şcoală, când elevii se dovedeau foarte uniţi şi nu-şi trădau colegii, cu riscul de a suferi toţi pentru unul, ca în cazul când, de un sfânt Andrei, au scos portiţa gazdei unde locuiau două profesoare tinere, iar alteia mai în vârstă i-au legat uşa, dar oricâte anchete s-au făcut, făptaşii n-au fost trădaţi de colegi, ştiindu-se doar că a fost o joacă de copii şi nu chiar o faptă rea.

Pe atunci, nici elevii, nici profesorii nu aveau voie să meargă la biserică. Mulţi mergeau, dar nimeni n-a fost trădat.

„Să vă povestesc acum una straşnică despre dragul nostru director Păduraru, care ne-a ajutat pe toţi s-ajungem oameni de

omenie. Să-i facem totdeauna, cum i-am făcut şi acum, un parastas de pomenire şi să-i aprindem o lumânare pe mormântul lui şi al doamnei Marusia, că, ei, neavând copii, noi am rămas copiii lor.

Era pe la începutul lui martie 1953, când tovarăşul director ne-a încolonat pe toţi şi ne-a spus cu glas jalnic marea nenorocire ce a căzut pe capul nostru al tuturor românilor, prin moartea prea iubitului eliberator al popoarelor, făuritorul raiului bolşevic din URSS. Noi toţi aveam obligaţia să-l jelim, să plângem şi ne roagă domnul director să ne străduim să plângem mai ales când vin tovarăşii de la partid, să vadă şi ei, dar eu zic să vadă mai ales ei cât plângem noi. O parte dintre noi cunoşteam adevărul despre comunism şi aşa zisul rai bolşevic. Ştiam că ţara-i plină de închisori, în care gem adevăraţii patrioţi români, care nu s-au dat cu comuniştii şi că mulţi refugiaţi au fost deportaţi în Siberia...Dar ce puteam zice sau face noi, bieţii de noi, decât să ne supunem? Era şi asta un fel de compromis, un pact cu satana, dar atunci nu ne dădeam seama, ca acum... Îndemnul domnului director ne-a provocat o stare de veselie. Eu şi

cu câteva fete ne-am pus un batic pe cap şi peste faţă şi ce-am mai putut râde până la lacrimi, numai noi ştim. Dar şi când au venit cei de la partid, dă-i un râs cu plâns ca acela, cu lacrimi multe, multe, cum poate n-am mai râs cu plâns nici până atunci şi nici până azi. Tuşeam în batiste, ne frecam ochii, de ieşeau mai multe lacrimi decât trebuia. Şi a ieşit tare bine şcoala cu plânsul nostru, de a venit şi tovarăşul director, mulţumindu-ne că am plâns frumos... Parcă îmi sună şi acum în urechi vocea lui caldă de bariton, calmă, dar totodată pătrunzătoare: „Plângeţi, plângeţi, bre, plângeţi după tătucu!”...

Întoarcerea din... „rai”

- Vine mătuşa Iuliana în vizită la noi, îi spune Ven fericit, soţiei sale. Va sta la noi mai multă vreme, să se refacă, doar n-ai nimic împotrivă?!

Mătuşa Iuliana

- Cum să nu mă bucur ca şi tine, doar rudele tale sunt şi ale mele, nu?

- Ba da, dar vezi, ea e un fel de soacră cu trei nurori...

- Cu mine, fii sigur că se va împăca. N-ai nici o grijă!

Problema mea e alta: unde-o culcăm? Cu ce o acoperim? Mi-ai povestit cândva ce casă avea în Roşa, unde era învățătoare, iar noi suntem atât de săraci, nici aşternut ca lumea n-avem...

- Ei, şi tu! Ce-o fost, o fost ! Acum nimeni nu mai are pretenții să mai aibă ce-a avut! Toate s-au dus cu refugiul, iar la ea cu deportarea...

- Despre aşa ceva nu mi-ai povestit, ci numai că nu se prea înțelege cu nurorile. Ce fel de deportare? În Bărăgan, la Periprava? La Canal?

- Nu! În Siberia, în raiul bolşevic, de acolo s-a întors ea acum câțiva ani, după moartea tătucului Stalin...

N-ai ştiut?

- De unde să aflu, dacă tu nu mi-ai spus... Probabil că ți-a fost frică şi ție şi nici în mine n-ai avut destulă încredere...

- Să lăsăm reproşurile şi hai, la treabă! O vom culca pe mătuşa în camera zisă bucătărie,

că doar alta n-avem. În şură mai este un pătuț stricat de la fostul internat de fete care a fost aici. Îl repar, facem o saltea din țoluri, o umplem cu fân de la badea Grigore şi strojacu-i gata. Aşternut mai avem, nu e nou, dar e curat şi-i dăm plapuma noastră. Noi ne-om acoperi cu pătura cu care te-ai refugiat tu din Iordăneşti, că doar e vară.

- Ce-o să zică mătuşa ta de sărăcia noastră? Parcă o şi aud, ca pe Betty Lupu: „Cum, voi doi profesori şi nu vă permiteți o mobilă ca lumea?"

- Când ți-a spus ea aşa ceva?

- De un Ajun de Crăciun sau de Bobotează, când am servit-o cu plăcinte de varză, ea, ridicând nu ştiu de ce fața de masă, crezând că o pătase cu puțină varză, a observat că n-avem mobilă furniruită şi lăcuită, fiind consternată că suntem atât de săraci...

- Şi tu ce i-ai răspuns?

- Ce să-i răspund? Că nu-mi cumpăr nimic pe datorii şi când vom aduna banii necesari, ne vom cumpăra şi mobilă.

- Mătuşa este acum mult mai săracă decât noi. Ea nu mai are nimic. Şi-i mulțumită dacă e bine primită, aşa că nu-ți mai face griji

degeaba. A trecut prin multe greutăți. O să ți le povestească, nu te teme. Ai să afli mai multe decât ştiu eu. Acum mă duc să repar patul şi apoi aduc fânul. Tu, între timp, coase trei țoluri, sau chiar patru, ca pentru un balot de mărimea patului, ştii tu doar cum trebuie să fie un strojac.

- Bine, bine! Dar lampa de gaz unde o punem? (Pe vremea aceea nu exista aragaz, iar gătitul se făcea pe plita cu lemne sau pe lampa de gaz) Doar n-o să gătim la ea în cameră!?

- Deocamdată, o lăsăm aici, apoi, când vine mătuşa, mutăm lampa pe balcon; când nu e vânt sau ploaie gătim acolo, iar când se schimbă vremea, om face mâncarea fie la noi în cameră, fie la ea. În privința asta, ne-om înțelege noi...

După două, trei zile, într-o după amiază încă însorită, iată-l pe tânărul profesor, alături de o doamnă mai în vârstă, care şchiopăta, urcând pe o stradă plină de gropi şi de pietre, mergând încet spre locuința sa. Văzându-i, din balcon, soția şi copilaşul de vreo patru anişori au coborât scările pentru a întâmpina musafira mult aşteptată şi a ajuta la bagajele pe care, cu greu, le ducea profesorul.

- Fiți bine venită la noi! au strigat mama şi copilul, sărutându-i mâna şi îmbrățişând-o.

Ce minune de copil aveți! Aşa erai şi tu, nepoate, înăltuț, slăbuț, cârlionțat, căpşorul numai bucle aurii, să vă trăiască şi să vă aducă numai bucurii.

- Cum te cheamă, frumuşelule?

Când să răspundă, apăru, gudurându-se şi sărind, cățeluşa de vânătoare vrând şi ea să se prezinte bătrânei doamne, copilul strigă speriat:

- Lola, Lola, fugi, fugi!

- A cui e haita asta?, răsună întrebarea plină de indignare a musafirei.

- A mea, mătuşă, e cățeluşa mea de vânătoare, e foarte cuminte şi ascultătoare. Se bucură şi ea să vă vadă la noi!

- Ce vorbă şi la tine, băiete! Eu ți-am fost ca o mamă, pe când erai tu ca ăsta al tău şi tu să-ți botezi haita cu numele meu? Nu m-am aşteptat la aşa ceva din partea ta. Mai bine nici nu veneam la voi!

Se înroşise la față de supărare, fiind gata, gata, să se întoarcă din drum.

- Dar mătuşă, draga mea mătuşă, n-aveți de ce să vă supărați şi încă aşa de tare. Nu mai

ştiam nimic de aproape douăzeci de ani despre dumneavoastră şi am dat numele de Lola, de drag, că aşa vă striga mama mea acasă. Cățeluşa asta ne este foarte dragă, aşa cum vă îndrăgisem şi eu pe dumneavoastră. Dimpotrivă, să vă bucurați, că strigând-o, automat mă şi gândeam cu durere la ce chinuri veți fi îndurat acolo, în raiul bolşevic.

Mângâiată şi sărutată de mai multe ori, până la urmă, s-a înduplecat bătrânica să ierte neobrăzarea nepotului de a-şi fi botezat haita cu numele ei. Dar de uitat n-a putut, căci şi peste ani de zile a povestit multor rude şi cunoştințe despre marea ei decepție în legătură cu numele cățeluşei...

Prima vizită n-a durat prea mult, câteva săptămâni, în care s-a împăcat foarte bine cu întreaga familie, apropiindu-se mult sufleteşte de Tatiana, soția nepotului. Aceasta, neştiind cum s-a întâmplat nenorocirea cu deportarea, a întrebat-o într-o zi:

- Știu că nu vă place să vă mai amintiți de acele zile de răstrişte, dar vă rog să mă lămuriți cum de nu v-ați refugiat în ziua de 28 iunie 1940, când au intrat bolşevicii în Cernăuți, de-ați rămas acolo şi v-au deportat? Noi am

plecat imediat ce am aflat că vin sovieticii, eu, cu trenul din Cernăuți, tata şi cu fratele meu, cu căruța din Iordăneşti.

- Eu eram învățătoare şi soțul meu era director şcolar în Roşa, o suburbie a oraşului Cernăuți; şcoala se afla pe un deal ca un munte, Țețina, unde se găsesc şi ruinele cetății lui Ştefan cel Mare. Era vacanță. Ne ocupam de gospodăria noastră şi de grădina şcolii; oraşul era relativ departe de noi. N-aveam nici radio pe atunci, nici telefon. Habar n-aveam de ultimatumul dat de URSS României şi nici că o parte din Bucovina a fost ocupată de hoardele bolşevice. Cam după vreo zece zile de la invazie, întorcându-se din oraş, nişte vecini ne-au adus cumplita veste că autoritățile statului ne-au trădat, lăsându-ne de izbelişte, pradă armatei sovietice, împotriva căreia nu s-a tras nici un glonte.

Dimpotrivă, soldații şi ofițerii români, în retragere, au fost batjocoriți de către nişte lichele străine de țară, aservite comuniştilor. Deşi încă nu intrase nici un rusnac în Țețina, noi luasem hotărârea de a trece cât mai repede granița. Ştiam doar ce ne poate aştepta sub un regim comunist, mai ales pe noi, care am

desfăşurat o activitate creştină, naţionalistă, anticomunistă. Eu am făcut parte din Asociaţia Doamnelor Române. Am participat activ, pe vremuri, la lupta pentru alipirea Bucovinei la Patria Mumă, chiar am dansat atunci Hora noastră românească în Piaţa Unirii din Cernăuţi. O, ce vremuri mari am trăit şi acum ce-am ajuns?!"

Povestind acestea, chipul ei se schimba; privirea oarecum rece, sperioasă de la început, devenise caldă, veselă, entuziastă, evocând măreţele trăiri din tinereţe şi dintr-odată, trezindu-se la cruda realitate, pe toată figura ei apărea o cută adâncă de mâhnire, care-i brăzda şi fruntea înaltă şi obrajii palizi.

- Şi cum v-aţi organizat fuga peste graniţă?, a continuat cu întrebarea nerăbdătoarea Tatiana.

- Am vândut, încetul cu încetul, pe neobservate, câte ceva de preţ din casă, ca să fac rost de bani mai mulţi. Ne-am cumpărat bocanci buni de munte şi doi rucsaci mari, pe care i-am umplut cu merinde ce nu se strică uşor, cu nişte schimburi , haine de ploaie, ne-am luat toate actele şi bijuteriile, am năimit doi ghizi, buni cunoscători ai pădurilor şi

drumurilor. După ce le-am plătit cât au cerut, o grămadă de bani, într-o dimineaţă de septembrie, pe la trei sau patru, când încă-i aproape beznă, am pornit împreună cu soţul meu, vitejeşte, la drum prin păduri, ocolind satele, pentru a străbate cei 30-40 km. Ghizii ne promiseseră că ne vor conduce la graniţă pe unde se poate trece mai uşor, unde e pază mai puţină. Eram plini de speranţă că în zorii zilei următoare vom fi fericiţi în Rădăuţi, partea neocupată a Bucovinei. Către seară, destul de obosiţi, la o margine de pădure, în imediata apropiere de hotar, am ajuns la o stână. Acolo ne-am despărţit de ghizi, după ce ei ne arătaseră poteca de urmat. Pofticiosul de Alexandru, soţul meu, n-are de lucru şi-i cere baciului o cană de lapte de oaie, că-i va fi dor de aşa o bunătate. Eu l-am zorit s-o bea mai repede, dar el, dimpotrivă, parcă-n ciudă, a mai cerut o cană, spunându-mi răstit: „Uită-te, graniţa-i colea, la o azvârlitură de băţ!" Eu îl tot zoream: „Hai odată! Hai! Şi hai!". Dar el, mai avan, de râdea şi baciul.

- „Lasă-mă, femeie, să-mi ticnească băutura! Când mai dau de aşa un lapte?!"

Şi i-a ticnit, nu glumă, că n-a mai băut niciodată aşa bunătate! Nici n-a apucat să bea jumătate din a doua cană, ne-am şi trezit înconjuraţi de câini lup şi de soldaţi sovietici. Aceştia, bucuroşi, ne-au înşfăcat, ne-au legat şi ne-au trântit într-o căruţă. Apoi, dând bici cailor, care alergau în galop, gata, gata, prin hopuri să răstoarne căruţa, că mai bine ar fi fost s-o răstoarne cu noi acolo şi să fi murit, decât să ajungem în calitate de mari spioni români în Tribunalul şi închisoarea din Cernăuţi. Acolo am stat cam o lună, îndurând şi frig şi foame. Ne-au condamnat ca spioni pe nouă ani. Apoi ne-au deportat în Siberia; pe mine m-au dus la Salihard pe Cercul Polar, iar pe pofticiosul meu Alexandru, care m-a nenorocit, l-au deportat la o mină de cărbuni din Kazahstan. Din Cernăuţi, de la proces, eu nu l-am mai văzut; mult mai târziu, am aflat că ar fi murit într-o mină. Ce mare nenorocire îţi poate aduce lipsa de voinţă şi satisfacerea unei plăceri, unei pofte!

Drept să-ţi spun, draga mea, tare mi-e greu s-o iau tot de la-nceput şi să-mi povestesc aleanul meu de atâta amar de ani. Ţi-am răspuns la întrebare, înţeleg, erai curioasă de ce

n-am plecat imediat. Ţi-am satisfăcut curiozitatea?

- Da, mătuşă, şi vă rog să nu vă supăraţi de întrebare.

- Nici vorbă de supărare, dar de alte cele, te rog, nu mă mai întreba. Tare-s sătulă de nenorocirile prin care am trecut şi nu vreau să mi le reamintesc, crede-mă că le retrăiesc din nou, istorisindu-le.

. . . . . .

În cei 14 ani, cât a mai trăit mătuşa Lola în ţara mamă, din 1958 după întoarcerea din „rai", n-a trecut aproape nici un an, în care să nu fi poposit măcar două, trei luni la iubitul său nepot din Vatra Dornei, pe a cărui soţie a iubit-o ca pe o fiică şi care, la rândul ei, a stimat-o şi a înţeles-o ca pe o mamă şi prietenă.

Ca fostă învăţătoare, pasionată şi dăruită educaţiei celor tineri, mătuşii îi plăcea să dea sfaturi tuturor, să-i corecteze pe toţi cu care convenea, ceea ce pe mulţi îi supăra şi chiar indigna. Aşa se face că nu se prea înţelegea cu cele trei nurori. Pe cea din Cernăuţi o critica pentru că nu prea vorbea româneşte cu fetiţa ei, micuţa Lenuţa, de numai doi anişori. Deşi nora era o bună gospodină, soacra se simţea

datoare să o mai corecteze, s-o dirijeze, ceea ce nici unei nurori nu i-ar plăcea... Văzând că nora n-o mai primeşte în bucătărie, după o oarecare discuţie mai puţin plăcută, soacra s-a retras lângă scumpa-i nepoţică, pe care, timp de mai bine de doi ani a învăţat-o româneşte. Şi acum, la o vârstă destul de înaintată, nepoţica Lenuţa recunoaşte că: „bruma de româneşte pe care o vorbesc se datorează bunicii mele, care a stat la noi, - până ce eu am împlinit aproape cinci ani. Apoi s-a dus la România, iar noi am rămas la Cernăuţi sub ocupaţie străină."

Nici cu celelalte două nurori n-a existat înţelegere deplină, deşi, în fond, le-a iubit şi apreciat, fiind soţii supuse şi gospodine harnice. Se amesteca, biata bunică, în educaţia copiilor, vrând să le arate nurorilor că ar trebui să fie mai severe cu cei mici, să nu-i ţină prea mult în braţe, să nu-i dezmierde să-i educe în spirit creştinesc, cu dragoste şi credinţă în Dumnezeu. Şi bunica avea mare dreptate. Ea era o învăţătoare adevărată, educată in severele şcoli austriece cu principii deosebit de sănătoase în care şi religia îşi avea rolul ei. Pentru combaterea propagandei comuniste antireligioase, ea le spunea nurorilor să nu uite că şi marele filozof francez, Voltaire, arătând

importanţa religiei, a afirmat: „Si Dieu n'existerait, il faut l'inventer. „(Dacă Dumnezeu n-ar exista, trebuie inventat).

„Eu numai datorită credinţei şi rugăciunilor am reuşit să rezist în închisori şi deportare."

În afară de aceasta, îşi sfătuia nurorile : „Copiii de mici trebuie obişnuiţi cu plăcerea de a munci, cu ordinea şi disciplina, cu cinstea, adevărul, mila. Dacă, pe lângă aceste obişnuinţe, vor avea o voinţă tare şi vor fi modeşti, copiii vor avea mult succes în viaţă şi vor putea învinge mai uşor toate obstacolele, vicisitudinile inerente vieţii."

Asemenea îndrumări sunt binevenite, dar nu prea des repetate, căci te pot şi enerva... De aceea îi spunea uneori nepotul, necăjind-o puţin: „Sunteţi soacră cu trei nurori şi cred eu că din cauză că le dădeaţi prea multe sfaturi, nu v-aţi prea împăcat cu ele."

- Dar cu nevasta ta, de ce n-am probleme şi discuţii?, răspundea ea.

- Pentru că şi ea-i cadru didactic, ca şi dumneavoastră. Vă înţelege, fiind de aceeaşi părere că trebuie să corecteze mereu pe cei de lângă ea.

Intrând în casă şi auzind discuţia, Tatiana interveni:

- Şi nici nu mă enervez când cineva mă învaţă ceva. Am să-i mulţumesc totdeauna mătuşii că m-a învăţat să fac urechiuşele cu bob pentru ciorba de sfeclă de Ajunul Crăciunului şi Iordanului; nu-i vorbă, mă necăjisem şi eu puţin când îmi spunea: „Poftim, asta nu-i bună, e prea mare, prea groasă, asta nu se face aşa, ci cum fac eu, micuţă şi delicată." Eu mă străduiam, dar nu reuşeam să le fac întocmai ca ea.

- Ei, dar până la urmă le făceai cum trebuie şi nu ne despărţeam supărate, îţi spunea mătuşa, iar tu îi răspundeai mieroasă:

- Nici vorbă, ţin chiar să vă mulţumesc pentru câte am învăţat de la dumneavoastră.

Asemenea răspunsuri dulcege, desigur că au bucurat-o şi nu le-a auzit de la nurori.

- Ba, eu cred că şi ele au fost foarte cumsecade, dar eu sunt, din fire, mai docilă şi am îndrăgit-o cu adevărat. Am şi eu defectul ei de a da sfaturi şi de a corecta pe cei de lângă mine. Asta-i deformare profesională şi când mi-am dat seama, nu m-au mai supărat observaţiile ei.

.....

Amprenta foamei

Mătuşa Lola suferea de foame, oricât ar fi mâncat. Ăsta-i probabil principalul motiv al neînţelegerii atât cu fiii cât şi cu nurorile. Ea, pare-se, că a suferit enorm de foame în închisori şi în lagăre, foame care a devenit cronică. A mâncat întotdeauna cu familia nepotului la masă, dar după aceea, pe furiş, ea aduna toate resturile, ba lua şi din frigider tot ce era mai bun, salam, friptură, unt, slănină, prăjituri, etc. şi le punea sub pernă, sub cearceaf, pe unde putea le ascundea. Când Taţiana a făcut ordine în patul ei în timp ce nu era ea acasă, s-a cutremurat de ceea ce a găsit. La început, s-a înfuriat, dar, gândindu-se şi reflectând puţin, n-a mai apostrofat-o, cum avea de gând s-o facă, ci a întrebat-o cu blândeţe: „De ce aţi ascuns mâncarea în pat, că doar oricând puteţi lua oricât din frigider". Atunci, mătuşa, speriată şi cu lacrimi în ochi a rugat-o de iertare şi să nu spună cuiva despre fapta ei, promiţând că nu va mai face.

Tot atunci a mai mărturisit că i-a intrat un fel de frică în suflet că dispare mâncarea şi iarăşi va flămânzi. Această spaimă o domină şi

adesea înfulecă şi noaptea câte ceva. Dându-şi seama că amprenta foamei era ca o boală la ea şi oricât ar fi dorit şi promis să nu mai ascundă mâncare pe sub perne, nu putea. Tatiana s-a ținut de cuvânt şi n-a divulgat acest secret, chiar dacă lenjeria murdărită cu grăsime se spăla greu, mai ales că pe atunci nu existau detergenți şi maşini de spălat. Probabil că de aici au început cele mai multe neplăceri ale mătuşii, la început cu nurorile, iar pe urmă şi cu feciorii.

. . . . . .

Scorbut

După ce au trecut mai multe veri şi ierni frumoase petrecute în Vatra Dornei, la nepotul iubit, mătuşa Lola nu se mai lăsa prea mult rugată să povestească diferite întâmplări din peregrinajele ei prin „rai".

- Povestiți-ne, mătuşă, cum ați ajuns în Siberia?

- Mai întâi, după arestarea de lângă graniță, ne-au dus cu căruța la închisoarea din Cernăuți.

- Care închisoare ?

- În Cernăuți nu a existat decât o singură închisoare, cea construită în piața din centrul oraşului pe la anul 1800 de austrieci, cu ziduri foarte groase, în care a fost închis şi Ciprian Porumbescu. Această piață se numea Piața Grigore Ghica Vodă.

- Dar cine e Grigore Ghica? întrebă strănepotul.

- Ce ruşine să nu cunoşti istoria patriei! Păi, Grigore Ghica a fost domnitorul Moldovei, care, deşi fanariot, s-a opus anexării Bucovinei la Austria şi căruia, din acest motiv, sultanul i-a trimis o solie formată însă din soldați cu misiunea de a-l omorî. Trimisul sultanului ajuns la Iaşi s-a prefăcut că este grav bolnav, pe moarte şi l-a rugat pe domnitor să vină conacul unde locuia. Grigore Ghika intrând în curtea conacului a fost atacat de 40 de turci. Deşi neînarmat Ghika curajos şi bun luptător a reuşit să smulgă un iatagan din mâna unui turc doborând opt dintre ei. În această luptă inegală nu avea cum să învingă şi din păcate a fost asasinat.

Statuia lui Grigore Ghica

Şi aşa a rămas Moldova fără un domnitor destoinic care s-a opus ciuntirii țării. Imperiul Otoman, fiind obligat să apere granițele Moldovei, nu avea dreptul de a face o înțelegere pentru a ceda Bucovina. Din această cauză, după Unirea din 1918, piața din fața închisorii austriece a primit numele de Grigore Ghica Vodă. Să nu-mi luați în nume de rău, dacă vă dau acum şi vouă un sfat: să nu uitați istoria țării, să cinstiți eroii ei, că numai aşa nu vom muri ca neam.

- Aveți perfectă dreptate, mătuşă, dar acum vă rog să ne povestiți mai departe despre plecarea dumneavoastră din Cernăuți. Noi tot aşteptam veşti de la Rădăuți, să ştim dacă ați ajuns cu bine, că şi noi am fi vrut să fugim în Țară. N-aveți idee cât de îngrijorați am fost atâția ani, neştiind ce vi s-a întâmplat.

- La închisoare am fost anchetați aproape două luni. La început, anchetatorul a fost amabil şi, neavând cu ce scrie, a împrumutat stiloul de aur al soțului meu pe care l-a văzut strălucind într-un buzunar de la piept; bineînțeles că nu l-a mai restituit. După câteva zile am fost despărțită de Alexandru şi ni s-a confiscat tot ce aveam. La procesul care a durat 10 minute am fost condamnați la 9 ani de închisoare pentru spionaj. In urma procesului, ne-au dus cu o dubă, o maşină ca o celulă, până la gara mare. Aici am fost despărțită de soțul meu, el fiind trimis în Kazahstan. De atunci nu l-am mai văzut...

Eu am călătorit aproape două luni cu trenul şi cu vaporul până am ajuns la Salihard, pe Cercul Polar.

Eram tare mulți. Am suferit cumplit de foame şi de sete şi mai ales de frig. In vagonul meu eram femei şi bărbați de diferite nații şi

vârste. Toți plângeam, dar nu vorbeam între noi. Ne era parcă frică unii de alții. Unii erau condamnați pentru crimă, alții pentru hoție, înşelăciune, comerț clandestin şi altele, mai ştiu eu ce ? Eu, pentru spionaj, dar ce am spionat eu dacă am vrut să merg în țara mea? După nu ştiu câtă vreme, am ajuns într-un fel de pustietate înghețată, unde am coborât sub supravegherea soldaților şi a câinilor lup, care ne înconjurau şi am mărşăluit câteva ceasuri bune până la o clădire enormă, lungă, lungă şi înaltă, care era închisoarea. Acolo s-a făcut un fel de triere. Noi, femeile şi copiii, că doar erau şi femei cu copii în brațe, am fost repartizate în nişte săli mari, iar bărbații în cu totul altă parte. Mulți eram bolnavi, tuşeam şi eu tare de tot, aşa că, după câteva zile m-au dus la infirmerie. Acolo am avut un mare noroc prin faptul că am dat de o doctoriță foarte omenoasă, care m-a tratat nu numai de răceală sau gripă, Dumnezeu ştie ce am mai avut, dar m-a scăpat şi de ulcerul varicos care m-a chinuit toată viața. Eu aflasem că ea are un copilaş şi i-am împletit hăinuțe.

- Dar de unde ați avut lână, andrele sau croşetă?

- Cum de unde? Din ciolane de câini pieriți şi din oase mai mari de peşte mi-am făcut cârligaşe, croşete şi andrele de diferite mărimi, iar din părul femeilor, din coadele lor, că unele aveau codițe lungi şi se chinuiau cu pieptănatul şi împletitul lor, aşa că erau bucuroase când eu le tundeam. Îmi făcusem şi fus şi furcă pentru a putea toarce firele de păr ale femeilor cu părul câinilor lățoşi. Furam adesea şi fire de ață din saltelele noastre, ca firele să fie mai tari. În felul acesta îmi mai potoleam jalea şi mă făceam utilă. Am scos şi fire subțirele din feşele cu care se legau cei ce se răneau când lucrau. Cu multe din aceste fire am făcut diverse jucării pentru doamna doctor, care mă ajuta, la rândul ei, cu medicamente, ceva mâncare în plus sau cuburi de zahar. La Salihard, o singură dată pe an, în timpul verii, când oceanul se dezgheța, venea vaporul, aducând mărfuri. Din această cauză nu se găsea mai nimic de vânzare aşa că lucrurile pe care puteam să le realizez cu croşeta şi andrelele erau foarte apreciate. Chiar şi conducătorii lagărului duceau mari lipsuri. Am croşetat flori în diferite culori, în funcție de culoarea părului, am făcut păpuşi, un fel de

balerine cu fuste rococo şi ce bucurie mai aveau copilaşii cu asemenea jucării!...

Preocupările acestea îmi mai alungau gândurile negre şi le mai învățam şi pe altele să împletească fulare, baticuri, că era un frig îngrozitor. Erau multe bolnave în sala noastră, că nu mai încăpeau în infirmerie. Se murea pe capete. Într-o dimineață, uitându-mă mai atent la nişte femei bolnave de lângă mine, am observat pete albastre pe picioare şi brațe. Mi-am dat seama că au scorbut, boală gravă din cauza avitaminozei, boală ce aducea moartea. Când am văzut că şi la mine apar aceste pete, m-am târât în patru labe, că nu mai puteam merge, atât eram de slăbită, m-am târât până la maldărul de gunoaie, de unde am scormonit prin resturi şi am găsit coji de cartofi. Pe ici, pe colo, de sub coaja murdară a cartofilor mai apăreau şi părți verzi. Atunci mi-am spus că, dacă e verde, trebuie să fie şi puțină vitamină C. Le-am spălat cât de cât cu zăpadă şi gheață, apoi le-am rontăit şi le-am înghițit. Am adus din aceste „bunătăți" şi unor femei mai slabe, mai bolnave decât mine, îndemnându-le să le mănânce, că au vitamine şi vor scăpa de scorbut. Dar ele au scuipat şi au răcnit la mine

pe ruseşte: „Du-te cu porcăriile tale murdare, mai bine murim decât să mâncăm putregaiuri cu lut de la gunoaie. Ni-e greață, mai bine murim!" Proastele nu m-au ascultat şi au murit în chinuri din cauza senzației de greață, altă dovadă de lipsă de voință.

După expirarea anilor de condamnare la închisoare, am fost lăsată liberă, dar tot în lagăr, cu alte femei, necondamnate. Acum trebuia să ne întreținem singure, lucrând.

- Şi ce lucrați?

- Aveam normă de lucru pentru a ne câştiga mâncarea şi lucram uneori la pădure, la tăiat crengi, la cărat lemne cu sănii trase de câini. Bărbații tăiau copacii, iar noi mai despicam, adunam buşteni şi încărcam uneori maşini cu buturugi. Alteori mergeam la pescuit cu vaporul. Spărgeam ghețuri şi scoteam peşti, pe care apoi trebuia să-i curățăm. Era o treabă destul de grea şi tare am mai tremurat de frig.

Într-o zi mai puțin geroasă, pe când eram la pescuit, respectiv la adunat peşte, am văzut, nu departe de noi, nişte urşi albi, alergând prin zăpadă. O ursoaică alerga după puii ei, care se jucau, trântindu-se, ca şi copiii. Oarecum înfuriată şi mârâind, ursoaica a reuşit, în fugă,

să prindă cu botul ceafa puiului şi cu laba l-a bătut la fund, până când acesta a început să şchiaune. Eu am început a râde şi, cu admirație pentru ursoaica mamă, i-am zis pe ruseşte, tovarăşei mele de muncă: „Ursoaica mamă e mai deşteaptă decât multe mame de ale noastre."

.....

Drumul spre casă

Una din perioadele cele mai grele a fost cea de după moartea lui Stalin.

- Cum aşa?

- Pentru că mi s-a dat deplină libertate şi eu n-aveam nimic, nici haine, decât cele de pe mine, nici locuință, că nu mai stăteam în lagăr şi nici bani... Ce să fac acum cu libertatea mea? Liberă ca pasărea în zbor!

Dar n-am cuib! Unde să dorm? Ce să mănânc? Aveam cu mine o mică bocceluță cu nişte schimburi paradite, aproape putrede, după 13 ani de închisoare şi lagăr, dar mai purtam cu mine şi uneltele mele: fus, furcă, croşete şi andrele. Era în martie 1953; începuse şi acolo primăvara. M-am angajat la pus cartofi la nişte oameni liberi care locuiau în colibe.

N-aveai voie să sapi prea adânc în pământ, că dădeai de gheață, căci în adâncime pământul nu apuca să se dezghețe în scurta vară de acolo.

Ruşii simpli, nu conducătorii inculți şi îndoctrinați, să ştiți că-s oameni buni la suflet, omenoşi şi credincioşi. Când au văzut că muncesc şi-s harnică, m-au primit câteva zile la

ei în colibă, unde era călduț. Pentru copii am ticluit repede o păpuşică, iar rusoaica, văzând furca şi fusul, mi-a dat nişte lână de la oița ei, de i-am împletit apoi şi ei un şal şi bărbatului o pereche de colțuni. Cam aşa m-am descurcat eu până înspre toamnă, ca o pribeagă, colindând „raiul", mergând sute de km., când pe jos, când cu nişte căruțe sau, clandestin, cu trenul, mereu cu frică să nu fiu găsită şi din nou condamnată pentru cine ştie ce învinovățire nedreaptă: hoție, cerşetorie sau atitudine duşmănoasă față de statul sovietic. (cel mai grav delict).

Şi, într-o minunată zi de toamnă aurie, iată-mă în Cernăuțiul meu iubit, după o absență de treisprezece ani! Am sărutat pământul, că doar mi-am revăzut baştina, locul în care m-am născut, în care am crescut, învățat şi am fost pe cât de fericită, pe atât de nefericită...

Trecând pe lângă casa zidită cu mâinile mele, am aflat că acolo locuiesc şi huzuresc ofițeri sovietici. Nici vorbă să mă apropii de ea! La început, nu mi s-a aprobat să locuiesc în oraş, dar, după un timp, am aflat că fiul meu, Dragoş, după ce fusese şi el patru ani deținut şi a lucrat la construcția metroului de la Moscova,

e căsătorit şi locuieşte într-o căsuță din Roşa, m-am dus la el. M-au primit frumos, n-am ce zice, am învățat-o pe micuța Lenuța româneşte, apoi, cei doi băieți ai mei din Sighişoara, după cum bine ştiți, mi-au făcut chemare, de am venit, în sfârşit, în Țara Mamă, care, din păcate, s-a cam bolşevizat...

Vorbind, de când tot vin pe la băi şi mai colind prin țară, am constatat cu mare tristețe că m-am întors din „raiul sovietic" şi am intrat în iadul comunist românesc, plin de închisori şi lagăre de exterminare, unde zac mii de oameni nevinovați, chiar şi unele cunoştințe de ale mele. E jale multă-n țara noastră...

- Vai, mătuşă, vă rugăm să nu mai vorbiți aşa şi prin alte case, e periculos, am putea avea cu toții mari neplăceri... Ce? Credeați că la noi e mai multă libertate decât în Uniunea Sovietică? Acolo aveți Siberia, Kazahstan şi altele, iar aici sunt închisorile, lagărele şi Canalul, a intervenit, oarecum supărat şi speriat, nepotul, pentru a-si domoli mătuşa, pe care o considera inconştientă, ruptă de realitate.

- Oare vom scăpa vreodată de comunism şi de nefastele lui urmări, pe care încă nu le cunoaştem? a oftat ea în loc de răspuns...

. . . . . .

În cimitirul din Rădăuți îşi doarme somnul de veci, sub o cruce modestă, de fier, mătuşa, bunica şi străbunica, Dulgheru Iuliana, a cărei viață cutremurătoare e încă o pagină de istorie vie, ce ar trebui cunoscută de toți românii sau măcar de nepoții şi strănepoții din țară, Anglia, Germania sau chiar America, unde s-au strămutat, în speranța că vor găsi de lucru şi vor duce o viață mai bună şi fără urmările nefaste ale comunismului...

Cine ştie? Poate că sufletul ei de Acolo, vă îndeamnă să reveniți cândva la baştină şi să încercați a făuri „o țară ca soarele sfânt de pe cer".

Durere

- De ce ai gene-nrourate?
De ce suspini, prieten drag?
- Cum să nu gem, să nu suspin,
când toată Țara e-n declin?...
- Tu ai dreptate, dragul meu,
doar pentru dânsa plâng şi eu:
Mă doare jalea celor mulți,
mă dor copiii cei desculți,
flămânzii frați care cerşesc.
Mă doare neamul românesc!
Mă dor pădurile tăiate,
pământurile nelucrate...
Bogata-mi Țară de-altădată
a sărăcit, mereu furată...
Legi noi, parlamentarii fac:
minciuna să rămână-n veac
stăpână peste Țara mea!
Cum să nu plângem pentru ea??!

Solie

Zburați, voi, păsări călătoare,
Spre depărtările albastre
Și spuneți lumii cât ne doare
Răpirea Bucovinei noastre.

În patru puncte cardinale
S-au risipit bucovinenii,
Sătui fiind de câtă jale
Le-a fost sortită de milenii...

Refugiații

Fugiți de-a bolșevicilor urgie,
Ei și-au găsit un rost
În patrii adoptive,
Un trainic adăpost,
Dar tot tânjesc, gândind cu nostalgie
La dulcea Bucovină detrunchiată.
Acolo-i rai de amintiri suave,
Chiar dacă au gustat cândva pelin...
Le pare astăzi cerul mai senin,
Pădurea verde mult mai deasă,
Iar vorba caldă de acasă
Mai dulce e ca mierea...
Acolo-i toată mângâierea!..

Poruncă

Trimis de Sus,
Aşa a spus
Domnul Iisus:
„Ca fraţii să trăiţi,
Uniţi pe veci să fiţi
La bine şi la greu
Şi să-L cinstiţi mereu
Pe Tatăl Dumnezeu!”

Tristeţi

Tristeţi fără margini stropit-au cu lacrimi azi sufletul meu.
Se sting camarazii ca nişte lumine în beznă.
Suntem într-o vale adâncă-n noroi peste gleznă...
Duşmani, pretutindeni, ce vor să distrugă credinţa.
Noi lacrimi vărsăm şi-ncercăm să-ntărim conştiinţa,
Murim cu durere în suflet că n-avem destoinici urmaşi,
Nepoţii ne zboară spre alte meleaguri şi uită de Sfântul Locaş.
Tristeţi fără margini curg astăzi ca râuri, mereu şi mereu...

Flori de gânduri pentru părintele Justin Pârvu

17 .VI.2011

Întreaga țară plânge
Şi inimile frânge,
Se clatină şi brazii,
De plâng toți camarazii
Ce-s risipiți prin lume,
De nu-i mai ştim de nume...
S-a stins o lumânare
Ce ars-a pentru Neam
Ne-a învățat răbdare,
Credință,sfânt balsam.
Cu sufletul său mare,
Părintele Justin,
Cu binecuvântare,
Azi a scăpat de chin,
Dar am rămas orfani
Şi-am devenit sărmani.
De-acum înainte,
Roagă-te, Părinte !
Pentru noi, orfanii,
Te-ai rugat cu anii
Şi ne-a fost povață
Sfânta Ta viață.

xxx

S-a dus în Cer, la Domnul,
Prea dulce fie-i somnul!
Cu inima lui trează,
De-acolo ne veghează,
Se roagă pentru Țară,
Ne scape de ocară,
Speranța să-nflorească
Pe Vatra Românească,
Iar Adevărul sfânt
Triumfe pe pământ!

Doliu în comuna Petru Vodă

Comuna Petru Vodă
In doliu se îmbracă.
Să înălțăm o odă
Părintelui Justin,
Părintelui ce pleacă
Spre Cerul cel senin.
Întreaga lui viață
A fost o dăruire,
Virtute şi povață.
El pentru Cruce s-a jertfit,
Iar pentru Neam şi Țară
În închisori a pătimit.
La Domnul ruga-i zboară
Şi cere izbăvire
Şi-a Neamului Unire.

Spre Cer

Visezi la fericiri lumeşti,
Dar toată viața,cât trăieşti,
Urci numai munți de suferință...
Prin rugăciune şi credință.

Iar când Golgota ai urcat,
Renunți la tot ce ai sperat:
La vis lumesc de împlinire,
Ce-a fost o cruntă amăgire...

Noi nu gustăm din fericire
Decât prin jertfă, pătimire
Şi nu atingem Cerul sfânt
Decât prin umedul pământ.

Nu poți s-ajungi la Înviere
Decât prin Cruce şi durere.

Himera puterii

Cu egoismul nepăsării,
Alergi mereu după avere
Şi eşti în culmea disperării,
Când n-ai ajuns şi la Putere...

Avere ai, putere n-ai,
Te zvârcoleşti, dar fără rost,
Cu-acestea nu te sui în rai
N-ai nici în Ceruri adăpost.

Amarnic te mai străduieşti
Să urci pe treptele măririi,
În ochii lumii n-ai să creşti
Decât prin faptele iubirii.

Iubeşte deci, te dăruieşte,
Şi milă ai de cei ce plâng.
Tu adevărului slujeşte!
Doboară omul cel nătâng!

Cu bani nu poți spăla păcate,
N-ai cum să-L cumperi pe Iisus.
Renunță la averi şi, poate,
Îl îmbunezi pe Cel de Sus!

28 Iunie 1940 - ziua plângerii -

Siretul e de lacrimi plin
Şi geme Prutu-n Cernăuți,
Iar Nistrul plânge în Hotin.
Fug oameni mulți spre Rădăuți.

Nu vin Muscalii de-a călare,
Ci intră tancuri prin trădare:
Doar nici un glonte nu s-a tras!
Sărmană Vatră de pripas!...

xxx

Zi fatală pentru tine,
Dulce plai de Bucovine!
Bolşevicii, când veniră,
Trupul Țării îl ciuntiră.
Râu de lacrimi curg de-atunci
De la munte până-n lunci.
Jalea a rămas stăpână
Peste țarina română.

Povara bogăției

Vezi femeia care plânge
Şi îți cere un bănuț?
Inima nu ți se frânge?
Copilaşul cel orfan
Dezbrăcat, desculț, murdar,
Vrea şi el un gologan.
Astăzi eşti politician,
Ai şi bani, ai şi putere,
Dar şi inimă de-avar,
Fără milă de-un sărman.
Treci pe lângă cerşetori,
Dar nu-ți pasă că ei strigă:
„N-avem nici de-o mămăligă!"
Prin lozinci şi promisiuni
Mulți crezut-au în minuni,
Dar, cu timpul, s-au trezit
Şi te-ntreabă ne-ncetat:
„Pus-ai Țara la mezat?
Unde e a ei avere?
De vei fi cândva ministru
Să nu zici că e sinistru
Când ajungi la închisoare
Pentru falsuri în dosare,
Ce-au crescut averea-ți mare"..

Cântec pentru Bucovina

Bucovină prea iubită,
Cât de mult ai suferit!
Prin trădare-ai fost răpită
De duşmani din răsărit.

Roagă-te la sfântul Ştefan
Să te scape de tirani,
Să devii din nou grădină,
Cum ai fost sute de ani.

Bucovină mult iubită,
Nu mai plânge în zadar,
Cheamă-ți iute toți feciorii
Să-ntregească-al tău hotar.

Plânge soră după frate
De când mi te-au ciopârțit,
Te-au tăiat în jumătate,
De-ai rămas ogor ştirbit.

România, Mamă Țară,
Ți-au furat copiii tăi,
Ca să-i ai la sânu-ți iară,
Să te-ajute-ai tăi flăcăi !

Limba mamei

Orice limbă e frumoasă,
Dar, ca-acea a mamei, nu-i;
Ea e limba Neamului!

Limba-n care m-am născut
Mi-e comoară şi mi-e scut.
De-o rostim, pe buze-i miere,
Fapte bune ea ne cere,
Dragoste şi dăruire
Şi a Neamului cinstire.
Limba mamei ocroteşte
Şi iubire răspândeşte,
Pace ne aduce-n casă
Limba mamei cea duioasă,
Ne îndeamnă la unire
Şi-ntre neamuri la-nfrățire.

Orice neam o limbă are
Şi frumoasă i se pare,
Doar e limba mamei sale.
Orice limbă o cinstim,
Dar pe-a mamei s-o iubim!
Doar e limba mamei tale!
Limba noastră românească
Trebuie să ne unească!!!

Gânduri...

Gândurile-mi zboară
Spre zare senină
Către tine, Țară,
Plai de Bucovină.

Mă doboară dorul
Inima-mi tânjeşte
Pentru viitorul
Spicului ce creşte...

Lacrimi de dor

Cât te-am iubit,
Cernăuțul meu drag!
Pe al Prutului prag
Curg lacrimi şirag...
Sunt lacrimi de dor
După-un steag tricolor...

Întrebare cu păcat

Doamne, de ce
mi-ai dat minte
să scormonesc
prin tainele sfinte,
să le răstălmăcesc
prin nesăbuite cuvinte?
Gânduri negre ca o fiară
mă-nfăşoară,
mă apasă, mă-nfioară.
Sufletu-mi spre Tine zboară
şi Te roagă să mă ierți,
să mă ierți şi să mă cerți...

Bine ați venit! - fraților din Basarabia -

Frați români de peste Prut,
Bun venit în Bucovina!
Multă vreme-a mai trecut
Şi-abia azi ne-am cunoscut...
Toți avem o datorie:
Adevărul să se ştie
Despre vremuri de urgie,
Ce-au distrus o Românie.
Frați din scumpa Basarabie,
Ce-ați trecut prin foc şi sabie :
Ați gustat din deportări
Şi surghiun prin alte țări...
Plâns-a Basarabia voastră
Ca şi Bucovina noastră,
Căpcăuni din răsărit
Țara Mamă ne-au ciuntit :
Bucovina-i detrunchiată,
Basarabia-i mutilată...

Dar credința în dreptate
Şi speranța-n libertate
Încă n-a pierit din noi:
Vrem pământuri înapoi!
Aşteptăm o primăvară

Să-ntregească-a noastră țară.
Frați suntem, suntem surori
Cu speranță-n viitor...
Hai să dăm mână cu mână
Noi, ce-avem Crucea stăpână,
Să păşim cu-nțelepciune
Spre a veacului minune
Şi, prin post şi rugăciune,
Prin credință şi iubire,
Poate-ajungem la Unire...

Revedere la 50 de ani 1964-2014

Când eşti pe la sfârşit de viață,
E tare dulce-o revedere,
Aduce-n suflet mângâiere
Şi luminează-ntreaga față.

Ea răni alină şi durere
Și flori de zâmbete apar,
Doar amintirile-s avere,
Te fac să uiți de chin şi-amar...

În voi am semănat iubire,
În voi e tinerețea noastră,
Culegem azi, la întâlnire,
Un rod bogat: iubirea voastră...

Această scumpă revedere,
Acum, pe la sfârşit de viață,
Ne-ntinereşte, dă putere,
Că de la voi primim povață...

Ne dați curaj şi mângâiere,
Speranțe semănați în noi,
Ne pare acum c-avem putere
Să dăm chiar anii înapoi...

Trecut-au anii, mulți, cincizeci,
Urcuş pe munte şi poteci...
Am vrea să-mpingem înapoi
Toți anii ce-au făcut din noi
Bătrâni cu morgă de eroi...

Cu toții, azi, la întâlnire,
Să fim ca-n dulcea tinerețe:
Plini de elan, de fericire
Şi să uităm de bătrânețe!

Fluture de noapte

- Fluture de noapte,
Care-i sensul vieții,
Visul tinereții?

- Somnul dimineții,
Vorbe dulci, în şoapte,
Must de prune coapte!...

- Fluturaş de noapte,
Vine vremea ceții,
Iarna bătrâneții...
Unde dormi la noapte?
De-unde prune coapte?
După somnul dimineții,
Risipirea tinereții,
Guşti amarul bătrâneții...
Fluturaş de noapte,
Milă mi-e de tine:
Iată, iarna vine...
Te trezeşti tu oare
Din dulcea licoare?

Îndemn

Să iubeşti pe orişicine,
De-ți vrea rău sau de-ți vrea bine!
Nu te-ncrede-n linguşire,
Ea n-aduce fericire.
Prin beție de cuvinte,
Lesne ştii cine te minte,
Că-ți zâmbeşte şi te laudă,
Ca să-i fii părtaş la fraudă...
Lui prieten nu te prinde,
Că la greu, tot el te vinde.
Tu, în toate,fii prudent,
Iar cu lumea, fii atent!
Să iubeşti pe orişicine,
De-ți vrea rău sau de-ți vrea bine!

Surorilor din închisorile comuniste

Când aţi păşit în neagra închisoare
Nevinovate fete visătoare
Eraţi nişte boboci râvnind spre soare.

Aţi cunoscut bătăi şi umilinţă
Şi carceră şi foame, suferinţă;
Răbdat-aţi tot prin jertfă şi credinţă.

Trăirea voastră în mucenicie
Rămâne peste veacuri pildă vie
De dragoste, virtute, vrednicie.

Nu-ţi uita limba!

Limba-n care te-ai născut
Ţi-e tezaur sfânt, ţi-e scut
Şi-ncărcată-i de istorie,
De sfinţenie şi glorie.
Neam român, să o cinsteşti,
S-o cultivi şi s-o iubeşti,
Iar când pleci în ţări străine,
Ia şi graiul tău cu tine,
Limba mamei să te-aline.
N-o uita în veci de veci,
Valea plângerii de-o treci;
Eşti învingătorul lumii:
Preţuieşte limba mumii!

Lacrimi de uitare

De-atâtea ori,
Cu gând înrourat,
Zburând spre voi
pe drum înceţoşat,
prin pietre şi noroi,
m-opresc cu dor
la casă cu pridvor.
La uşa cu zăvor,
Când bat sfios,
Nici Cuţu nu tresare,
Îşi roade-n pace-un os...
În bezna nopţii, mare,
Doar stele căzătoare
Şi lacrimi de uitare...

Bucură-te!

Bucură-te: poţi să vezi!
Fost-ai oarbă, azi cutezi
să te uiţi la lună, soare,
s-admiri păsări călătoare,
ceru-mpodobit cu stele,
câmpul plin de floricele.

Să te bucuri că mai vezi
Lunci şi codri şi livezi,
Dealuri pline cu cirezi,
Murmur tainic de izvoare,
Ape dulci, răcoritoare,

Munţi cu crestele în soare:
Vârful Giumalăului,
Pietrele Rarăului,
Ouşorul cu zăpadă
Luminând întreaga stradă.

Liceul meu!

Sunt şaptezeci de ani
de când te-am părăsit,
liceul meu iubit
din Cernăuți!
Cu dor am revenit,
cu lacrimi să stropesc
grădina ta de flori,
ce-mi dau şi azi fiori,
când le privesc.

Urcând pe-al şcolii prag,
Mă simt copil pribeag...
La ultimu-mi popas,
Rămas-am fără glas,
iubitul meu
Liceu
din Cernăuți!...

Firave trăiri

Pe umeri gârboviți de ani,
port sacii grei cu amintiri,
poveşti de mulți pierdute-n van
renasc firavele trăiri,
istorii vechi ca nestemate,
mărgăritare răsfirate...

Păreri de rău

Când ochii mamei se închid,
se-ncuie poarta fericirii
şi mor cuvintele iubirii,
iar sufletul e-un cuib de vid.

Stăpâna casei e tăcerea,
când lacrimile curg pârău,
n-aduc cu ele mângâierea,
ci doar părerile de rău.

Reproşuri multe şi suspin
n-aşteaptă mama de la tine,
ci dăruieşte-te deplin,
făcând în juru-ți numai bine...

Înflori-vor trandafirii
cu petalele iubirii.

Dialog

- Unde ne sunt visătorii?
- Morți în bezna închisorii.
- Unde ne sunt îngerii?
- Dorm în Valea Plângerii.
- Ni s-au dus elitele
şi-au rămas ispitele...
- Cine oare ne salvează?
- Cei cu inima vitează.
- Au ei conştiința trează?

Unde se râde, este viață –
(Wo man lacht ist Leben Johann Strauss)

Unde se râde, se şi trăieşte,
Cântec s-aude şi se zâmbeşte,
Lumea mai bună pare să fie.
Muzica-ncântă, dă armonie
Şi se preface în simfonie.
Vino şi-ascultă o melodie!
E Anul Nou! Admiră şi cântă!
Uită de gânduri ce te frământă!

Nostalgii

Am fost si eu copil ca tine
şi fluturi alergam să-i prind,
Dar ei zburau pe lângă mine
Ca flori tivite cu argint.

Când ascultam, vrăjit, poveşti
Cu Prâslea, Harap Alb şi zâne,
Visam ca cete haiduceşti

S-alunge liftele păgâne
Ce Bucovina ne-au răpit.
De-atunci, eu pribegesc prin lume
şi plâng de dorul Țării Mume...

Doamne!

Suntem legați de Tine, Doamne,
prin tainice şi nevăzute fire,
profunde sentimente de iubire.
Aş vrea să merg mereu pe drumul drept
şi de la Tine, zi de zi, aştept
să mă îndrumi, să-mi dai lumină,
să-mi ardă răul chiar din rădăcină,
să nu mai rătăcesc pe căi greşite...
Fereşte-mă, o, Doamne, de ispite!

Scrisoarea de pe urmă

Întrebări ce n-au răspuns
sunt tortură pentru mine,
iar orgoliu-ți nepătruns
prea s-a cuibărit în tine.

Respectând a ta tăcere,
nu te mai întreb nimic;
creşte-n inimă durere,
ce-o omoară câte-un pic...

Dragostea, ce-o port în mine
de pe când erai copil,
înecată-i în suspine;
moarte-s florile de-april...

Asta-i vestea de pe urmă,
ce-o primeşti tu de la mine:
mâine viața mi se curmă:
La mulți ani! şi numai bine!

Înstrăinare

Ai revenit la Cernăuți,
Doreşti aicea să te muți?
Oraşu-ntreg îl tot saluți,
Mai ai pe cine să săruți?

Întinereşti, te bucuri, zburzi
Pe lângă Prutul înspumat,
dar n-ai cu cine sta la sfat.
Sunt tineri toți şi parcă-s surzi
la vorba ta cea românească,
le pare-o limbă păsărească.
Pe unde-s frații tăi români?
Ei nu mai sunt aici stăpâni,
şcoliți ruseşte şi-ucraineşte,
nu mai învață româneşte.
E stinsă ginta cea latină
în fosta mândră Bucovină.

De ziua ta...

Pentru tine, Alexandru,
Aş aprinde-un policandru,
Luminos să fii ca el
Şi frumos ca un oleandru...
Poate-ajungi foto-model?

Nepotul Alexandru

La bunici, zglobiu puiandru,
Te jucai cu-un cățelandru,
Iar mamaia îți striga:
„Poți s-ajungi un palisandru,
Fără mofturi, de-ai mânca..."

Şi-ai crescut, eşti flăcăiandru,
Nu mai eşti un copilandru,
Dansator şi bun şahist,
Nu visezi să fii scafandru,
Poate, însă-un chitarist?

Mult iubite Alexandru,
Nu mai eşti nici băieţandru;
Îți doresc să fii mereu
Teafăr, harnic, vesel, tandru
Şi-ocrotit de Dumnezeu!

Urare

Ce-ți doresc eu ție,
dragul meu, Florin!
Numai bucurie,
norocos destin!
Mers pe cale dreaptă,
fără nici un spin,
vorbă înțeleaptă,
sufletul senin!

Nepotul Florin

Multă sănătate!
Uită de durere,
iar celui ce-ți cere,
dă-i tu mângâiere!

Luptă, dă din coate
pentru libertate,
adevăr dreptate!...

Astea-ți doresc ție,
dragule Florin:
de la Dumnezeu,
ajutor deplin!

Optimism, credință
duc la biruință!...

Cuprins

Prefață (prof. univ. dr. Mihai Iacobescu) 3
La tovarăşul Prim 9
Leafă în natură 27
Plângeți, plângeți, bre, după Tătucu!.... 37
Întoarcerea din... „rai" 79
Drumul spre casă 103
Durere 107
Solie 108
Refugiații 109
Poruncă 110
Tristeți 111
Flori de gânduri pentru
părintele Justin Pârvu 112
Doliu în comuna Petru Vodă 114
Spre Cer 115
Himera puterii 116
28 Iunie 1940 - ziua plângerii - 117
Povara bogăției 118
Cântec pentru Bucovina 119
Limba mamei 120
Gânduri... 121
Lacrimi de dor 122
Întrebare cu păcat 123

Bine ați venit! - fraților din Basarabia - 124
Revedere la 50 de ani 1964-2014 126
Fluture de noapte 128
Îndemn 129
Surorilor din închisorile comuniste 130
Nu-ți uita limba! 131
Lacrimi de uitare 132
Bucură-te! 133
Liceul meu! 134
Firave trăiri 135
Păreri de rău 136
Dialog 137
Unde se râde, este viață 138
Nostalgii 139
Doamne! 140
Scrisoarea de pe urmă 141
Înstrăinare 142
De ziua ta... 143
Urare 145

SC ROF IMP SRL
Suceava
Str. Mărăşeşti Nr. 7A
tel. 0230-532 299
tel./fax. 0230-523 476
mobil: 0745 392 984
0745 585 954
email: rofimpsrl@yahoo.com

DE ACEEAŞI AUTOARE

1. *Ibi domo sum*, Biblioteca Arboroasa, Cernăuți, 1997.
2. *Rană deschisă*, editura Christiana, Bucureşti, 1999.
3. *Rană deschisă*, ediția a II-a, editura Mirton, Timişoara, 2001.
4. *Ibi domo sum*, ediție bilingvă germană-română, Forumul German, Suceava, 2003.
5. *Dor de Cernăuți - Czernowitzer Sehnsucht*, ediție bilingvă română-germană, editura Axa, Botoşani, 2003.
6. *Eterne vise*, editura Axa, Botoşani, 2006.
7. *Dor de acasă - Heimweh*, ediție bilingvă română-germană, germană-română, editura Axa, Botoşani, 2008.
8. *Frământări*, editura Christiana, Bucureşti, 2010.
9. *Casa inimii*, editura Gutenberg, Bucureşti, 2012.
10. *Fugiți de urgia bolşevică*, editura Christiana, Bucureşti, 2013.
11. *Din calvar, la altar*, Suceava, 2014

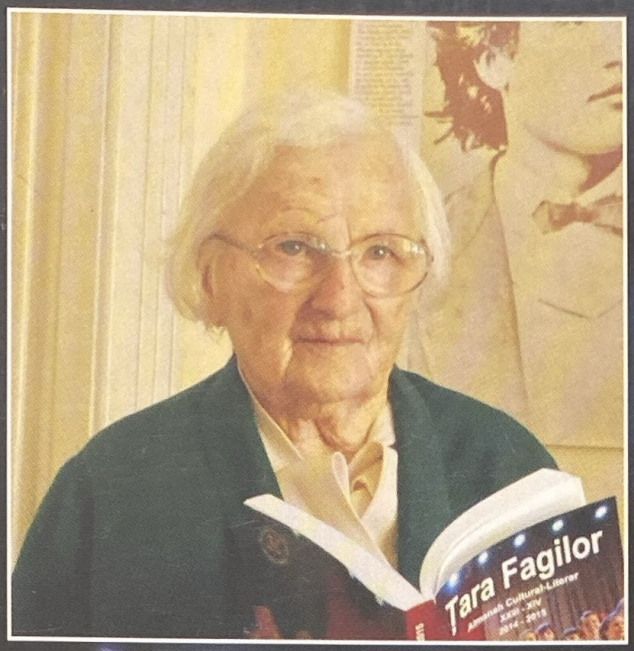

ISBN 978-973-1913-78-0